

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

Projekt CZ.03.2.X/0.0/0.0/17_076/0011445 je realizován v rámci
Operačního programu Zaměstnanost Evropského sociálního fondu

SBORNÍK

Aktuální otázky péče o děti separované od rodičů

PROGRAM:

Středa 22. 9. 2021

Zahájení semináře, PhDr. Eva Rotreklová, TRIADA-Poradenské centrum

„Aktuální otázky sociálně právní ochrany dětí“

- novela zákona 359/99Sb.
- metodika „Realizace kontaktů dítěte v PP s rodiči a osobami příbuznými a blízkými“
- mezinárodní osvojení

Mgr. Martina Štěpánková Štýbrová, ředitelka odboru rodinné politiky a ochrany práv dětí MPSV

JUDr. Zuzana Zárasová, vedoucí oddělení koncepce náhradní rodinné péče MPSV

Mgr. Alice Trávníková, psycholog UMPOD Brno

Vzdělávací programy s akreditací MPSV

„Oprávnění a povinnosti aktérů systému ochrany ohrožených dětí“ (5hodin)

akreditace A2021/0668-SP/PC/VP

Lektor: **PhDr. Bc. Miloslav Macela**

„Od dětství k dospělosti - vývojové fáze života“ (6hodin)

akreditace A2021/0667-SP

Lektorka: **Mgr. Terezie Pilátová Osecká, Ph.D.**

„Jedno dítě a dvě rodiny (6 hodin)

akreditace A2018/0385-SP/PC

Lektorky: **Mgr. Gabriela Lockerová, PhDr. Eva Rotreklová**

Čtvrtek 23. 9. 2021

„Podpora vztahu dítěte s jeho vlastní rodinou - úvod do tématu“ (5 hodin)

akreditace A2020/0692-SP/PC

Lektorka: **Mgr. Danka Pukancová**

„Od dětství k dospělosti - vývojové fáze života“ (6hodin)

akreditace A2021/0667-SP

Lektorka: **Mgr. Terezie Pilátová Osecká, Ph.D.**

„Aktuální otázky pěstounské péče na přechodnou dobu“ (6 hodin)

akreditace A2021/0842-SP/PC

Lektoři: **Ing. Bc. Jiří Hort, Ph.D., PhDr. Eva Rotreklová**

Panelová diskuse k právním aspektům SPOD

Mgr. Petr Sedlák, Ph.D., soudce

Pěstounská péče versus osvojení: je možná „automatická změna“?

Participační právo dítěte v soudním řízení

Mgr. Klára Ille, Mgr. Barbora Jechová, Kancelář veřejného ochránce práv

Kontakty dítěte v pěstounské péči s rodiči a blízkými osobami – stanovisko zástupkyně veřejného ochránce práv

OBSAH SBORNÍKU:

Úvodní slovo Eva Rotreklová	4
Aktuální otázky v oblasti sociálně-právní ochrany dětí z pohledu MPSV ČR Martina Štěpánková Štýbrová, Zuzana Zárasová	5
Mezinárodní osvojení Alice Trávníková	12
Oprávnění a povinnosti aktérů systému ochrany ohrožených dětí Miloslav Macela	16
Podpora vzt'ahu dieťaťa s jeho vlastnou rodinou Dana Pukancová	20
Od dětství k dospělosti – vývojové fáze života Terezie Pilátová Osecká	31
Jedno dítě a dvě rodiny Gabriela Lockerová, Eva Rotreklová	35
Aktuální otázky pěstounské péče na přechodnou dobu Jiří Hort, Eva Rotreklová	38
Možnosti nahrazení péče před osvojením jinou formou péče Petr Sedlák	42
Kontakty dítěte v pěstounské péči s rodiči a blízkými osobami – stanovisko zástupkyně veřejného ochránce práv Klára Ille, Barbora Jechová	44
Akreditované vzdělávací programy TRIADA – Poradenské centrum, z.ú.	48

ÚVODNÍ SLOVO

Dvacátý první ročník semináře se mohl konat po dvou letech opět prezenčně, i když jsme po celou dobu příprav počítali i s variantou, že se nebudeme moci potkat - tedy on-line. Velký zájem o účast na semináři potvrdil hlavní myšlenku jeho konání - prožít dva dny intenzivního ponoření do tématu, prohloubit si svou kvalifikaci a získat nové poznatky a inspiraci v diskusích i neformálních rozhovorech.

Obsahově se přípravný tým zaměřil na dvě aktuální témata, která byla v posledním roce předmětem řady diskusí a názorového tříbení. A to i v době, kdy bylo možné je vést pouze prostřednictvím monitorů a mikrofonů našich počítačů.

Tím prvním byla **novela zákona 359/99Sb. o sociálně právní ochraně dětí**, která byla opakovaně projednávána v plénu i výborech Poslanecké sněmovny i Senátu, a v jejíž přijetí někteří už ani nedoufali. Po několikaletém úsilí se konečně podařilo dojít k cíli, za značného pracovního i osobního úsilí pracovníků oddělení práv dítěte ministerstva práce a sociálních věcí, jejichž profesionální přístup je třeba ocenit.

Seminář se tak stal jednou z prvních příležitostí k výkladu ustanovení a změn přijaté novelizace a to z úst nejpovolanějších - Mgr. Martiny Štěpánkové Štýbrové, ředitelky odboru rodinné politiky a práv dítěte a JUDr. Zuzany Zárasové, vedoucí oddělení koncepce náhradní rodinné péče.

Změny, které novela přinesla, se pak promítaly i v dalším programu, v příspěvcích odborníků, ve vzdělávacích programech i v neformálních diskusích.

Téma vztahů a **kontaktů dítěte v pěstounské péči s jeho rodiči a blízkými osobami** otevřela na začátku roku vydaným stanoviskem a doporučením zástupkyně veřejného ochránce práv Mgr. Monika Šimůnková. Na rozporuplné reakce, nepochopení a mnohdy i dezinformace, reagovalo ministerstvo a urychlilo dokončení obsáhlého metodického materiálu. Odborná veřejnost se v průběhu letních měsíců měla možnost s textem seznámit a tak i zařazení tohoto tématu do programu semináře, bylo „aktuální otázkou“. V právním bloku se k němu vyjadřovali odborní pracovníci Kanceláře veřejného ochránce práv, téma se objevilo také téměř ve všech vzdělávacích programech.

Poděkování a uznání patří všem lektorům a vystupujícím, a také účastníkům, kteří aktivně vystupovali v diskusích a přinášeli tolik cenné poznatky z praxe z řady regionů.

Zpětná vazba a pozitivní reakce účastníků nás opět přesvědčili o smysluplnosti pořádání této akce a tak se – snad - můžeme už společně těšit na další setkání v Brně 21. – 22. září roku 2022.

Eva Rotreklová

ředitelka, odborný garant

Novela zákona č. 359/1999 Sb., o SPOD a souvisejících předpisů

- vládou schváleno 22. 6. 2020, předloženo do PS PČR (ST 911)
- **cílem je narovnat finanční ohodnocení v některých oblastech pěstounské péče a ZDVOP a zavést zaopatřovací příspěvek pro mladé dospělé odcházející z náhradní péče**
- první čtení 27. 1. 2021, výbory (VSP, ÚPV)
- opakované druhé čtení, množství **poslaneckých PN**, často protichůdné, složitost hlasovací procedury
- třetí čtení 27. 8. 2021
- Senát PČR (ST 145) – výbory (VSP, ÚPV)
- schváleno 9. 9. 2021 ve znění schváleném PS
- pan prezident ?
- účinnost – od 1. 1. 2022, resp. u zaopatřovacího příspěvku pro mladé dospělé plně až od 1.1.2028 do té doby možnost volby, omezení ústavní péče pro malé děti postupně (viz dále)

Novela zákona č. 359/1999 Sb., o SPOD a souvisejících předpisů

Klíčové body novely:

- Posílení ohodnocení péče o děti v náhradních rodinách (dávky PP a SVPP)
- Podpora péče o děti v krizových zařízeních (ZDVOP)
- Omezení institucionální péče o nejmladší děti
- Podpora mladých dospělých opouštějících náhradní péči

Zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc *Novela zákona o SPOD*

- Změna systematiky právní úpravy ZDVOP.
- **Právní tituly umístění dítěte věcně zůstávají, ale jsou přeformulovány:** jsou jimi buď smlouva (uzavíraná dítětem nebo jeho zákonným zástupcem - zde je třeba souhlas OSPOD dle § 16b, nebo OSPODem jako veřejným poručníkem), anebo soudní rozhodnutí, a to buď meritorní (ústavní výchova nebo výchovné opatření) nebo předběžná úprava poměrů dítěte („rychlé“ předběžné opatření) za nezměněných podmínek.
- Pobyt dítěte ve ZDVOP **zpravidla max. 6 měsíců** bez ohledu na právní titul pobytu.

Zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc *Novela zákona o SPOD*

- Kapacity konkrétního ZDVOP v rozhodnutí krajského úřadu – KÚ bude při stanovení kapacity vycházet z materiálně technických a personálních standardů, z potřeby v daném kraji (vyhodnocení potřeby).
- **Zvýšení státního příspěvku pro zřizovatele ZDVOP z 22 800 Kč na 36 000 Kč za dítě/měsíc.**
- **Změna pravidel pro krácení částky státního příspěvku pro zřizovatele ZDVOP** v případě pobytu dítěte mimo zařízení, kdy ke krácení státního příspěvku o 1/30 za den pobytu mimo zařízení bude docházet jen v případě, že dítě pobývá mimo ZDVOP minimálně 2 celé po sobě jdoucí kalendářní dny; za den pobytu mimo zařízení se již nebude považovat den, kdy dítě odchází ze ZDVOP po 15. hodině nebo kdy se dítě vrací do ZDVOP po 15. hodině odpolední.

Zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc *Novela zákona o SPOD*

- Nahrazení dosavadního příspěvku na úhradu pobytu a péče novou úpravou úhrady nákladů, kterou platí rodiče či jiné osoby povinné výživou dítěte za poskytování ochrany a pomoci dítěti ze strany ZDVOP, s rozdělením úhrady za péči a úhrady za stravu (u zaopatřeného dítěte i za ubytování), jejíž max. výše bude stanovena vyhláškou. O stanovení úhrady se již nebude rozhodovat ve správním řízení.
- **Pro nová zařízení max. kapacita 20 dětí v jednom zařízení.**

Omezení institucionální péče o nejmladší děti

Novela zákona o SPOD

Omezení umístování nejmladších dětí do ústavní výchovy nebo ZDVOP, včetně předběžných opatření, konkrétně:

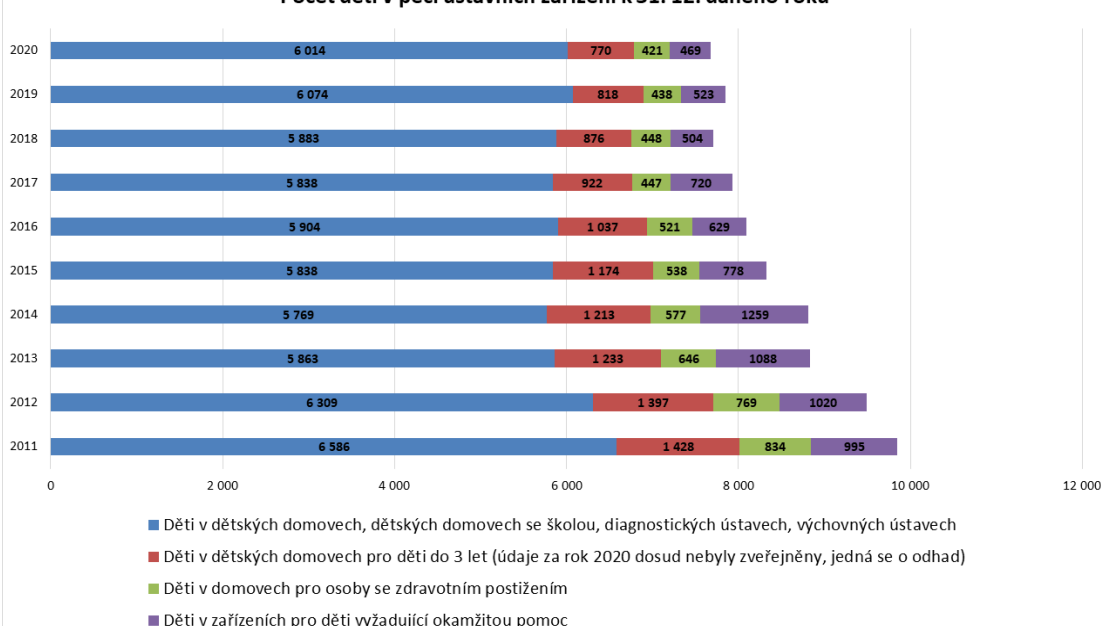
- zakotvení hranice 3 let věku dítěte pro poskytování pobytových služeb ZDVOP na základě smlouvy i rozhodnutí soudu (s účinností od 1.1.2024),
 - zakotvení hranice 3 let věku dítěte pro nařízení dočasného pobytu dítěte ve středisku výchovné péče, ZDVOP, zdravotnickém zařízení či DOZP na základě výchovného opatření soudu (od 1.1.2025),
 - zakotvení hranice 3 let věku pro možnost soudu nařídit předběžným opatřením na návrh OSPOD dočasné umístění dítěte v jiném vhodném výchovném prostředí, než je péče fyzické osoby (od 1.1.2025),
 - zakotvení hranice 4 let věku dítěte pro umístění dítěte do školského zařízení pro výkon ústavní výchovy (dětský domov, dětský domov se školou, diagnostický ústav), s výjimkou společného umístění sourozenců (od 1.1.2025),
 - zakotvení hranice 4 let věku dítěte pro poskytování pobytových služeb v domovech pro osoby se zdravotním postižením, s výjimkou dětí se stupněm závislosti na pomoci jiné fyzické osoby III a IV (od 1.1.2025).
- Podmínka souhlasu OSPOD se smluvním pobytem každého dítěte v zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc a v dětském domově pro děti do 3 let věku a se smluvním pobytem dítěte do 15 let věku v domově pro osoby se zdravotním postižením (od 1.1.2022).
- Omezení umístování dětí do dětských domovů pro děti do 3 let pouze na situaci, pokud jejich zdravotní stav vyžaduje dlouhodobou lůžkovou péči (nepostačuje péče ambulantní) + vypuštění možnosti umístění dítěte do tohoto zařízení z důvodu jeho ohrožení „nevhodným sociálním prostředím“ (od 1.1.2022).

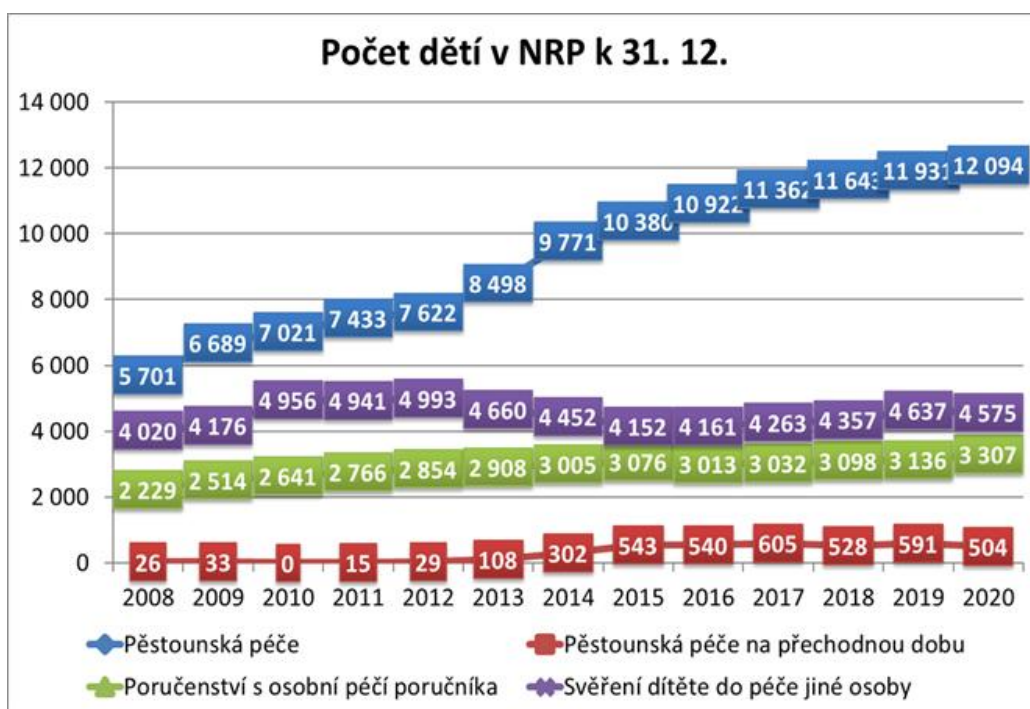
Omezení institucionální péče o nejmladší děti

Novela zákona o SPOD

- Od roku 2022**
 - Souhlas OSPOD se smluvním pobytem každého dítěte ve ZDVOP a v DD3 a se smluvním pobytem dítěte do 15 let věku v DOZP.
 - Omezení umístování dětí do DD3 pouze na situaci, pokud jejich zdravotní stav vyžaduje dlouhodobou lůžkovou péči (nepostačuje péče ambulantní) + vypuštění možnosti umístění dítěte do tohoto zařízení z důvodu jeho ohrožení „nevhodným sociálním prostředím“.
- Od roku 2024 následuje**
 - Zákaz umístění dětí do 3 let do ZDVOP (jakýkoli právní titul), ostatní děti smluvní pobyt se souhlasem OSPOD či rozhodnutí soudu x krizová lůžka (§ 15, § 16 ZSPOD) je možno využít
- Od roku 2025 přibude kromě výše uvedeného**
 - U dětí do 3 let nelze uložit výchovné opatření dle § 13a ZSPOD pobytem v ŠVP, ZDVOP, DOZP či zdravotnickém zařízení
 - Na základě předběžného opatření lze umístit dítě jen do péče fyzické osoby (nikoli ústavní péče ani ZDVOP)
 - Školská zařízení pro výkon ústavní výchovy – od 4 let (výjimka pro sourozence)
 - DOZP – lze od 4 let, u dětí ve stupni závislosti III a IV i dříve

Počet dětí v péči ústavních zařízení k 31. 12. daného roku

Je patrné, že díky novelizaci zákona o SPOD od 1. 1. 2013 a dalším změnám v oblasti sociálních služeb a sociální práce, došlo k navýšení počtu dětí v NRP a naopak k podstatnému snížení počtu dětí v DD3, DOZP a ZDVOP.

Nyní krajské úřady evidují:

- 145 žádostí o zařazení do evidence pro výkon PPPD
- 409 žádostí o zařazení do evidence pro zprostředkování PP
- 645 žádostí o zprostředkování osvojení
- 205 zařazených žadatelů o dlouhodobou pěstounskou péči
- 674 zařazených rodin pro výkon PPPD + 64 má aktuálně výkon PPPD přerušen

Zaopatřovací příspěvek pro mladé dospělé

Novela zákona o SPOD

- péče ústavu nebo pěstounské rodiny končí v 18. letech dítěte, děti **nemají garantováno bydlení ani příjem, často jsou zcela bez prostředků**. Ve studiu se proto povede pokračovat jen cca 10% těchto dětí, ačkoliv to zamýšlelo více než 40% z nich.
- zaopatřovací příspěvek pomůže **např. s úhradou bydlení**, je podmíněn nezaopatřeností, studiem a spoluprací se sociálním kurátorem (individuální plán)
- nárok mladého dospělého, který **opouští náhradní péči** (která musí trvat po určitou kvalifikovanou dobu) a **splňuje podmínku nezaopatřenosti** (studuje) na:
 - opakovaný příspěvek ve výši 15 000 Kč/měsíc,
 - po ukončení nezaopatřenosti jednorázová částka 25 000 Kč

Změny v oblasti náhradní rodinné péče

Novela zákona o SPOD

§ 2a

Vymezení některých pojmů

Pro účely tohoto zákona se rozumí

- a) jinou osobou odpovědnou za výchovu dítěte fyzická osoba, které bylo dítě svěřeno do osobní péče rozhodnutím soudu, a to ode dne vykonatelnosti takového rozhodnutí,
- b) **osobou v evidenci** fyzická osoba, která je vedena v evidenci osob, které mohou vykonávat pěstounskou péči po přechodnou dobu,
- c) **osobou pečující** fyzická osoba,
 - 1. které bylo dítě svěřeno do pěstounské péče, pěstounské péče po přechodnou dobu nebo předpěstounské péče,
 - 2. osobně pečuje o dítě v průběhu řízení o svěřeni dítěte do její pěstounské péče nebo předpěstounské péče nebo o jejím jmenování poručníkem dítěte, pokud bylo zahájeno z moci úřední,
 - 3. která osobně pečuje o dítě, podala-li návrh na svěřeni dítěte do její pěstounské péče nebo předpěstounské péče nebo návrh na její jmenování poručníkem dítěte a není-li tato osobní péče o toto dítě zjevně bezdůvodná,
 - 4. která je poručníkem dítěte, jestliže o dítě osobně pečuje,

.....

Změny v oblasti náhradní rodinné péče

Novela zákona o SPOD

V § 16a se doplňují odstavce 3 a 4, které znějí:

„(3) Obecní úřad obce s rozšířenou působností vydává na **žádost osoby podle § 2a písm. c) bodu 2 nebo 3 pro účely rozhodování o dávkách pěstounské péče a pro účely uzavírání dohod o výkonu pěstounské péče vyjádření**, v němž uvede, jde-li o osobu

- a) podle § 2a písm. c) bodu 2, zda tato osoba o dítě osobně pečuje, nebo
- b) podle § 2a písm. c) bodu 3, zda tato osoba o dítě osobně pečuje a zda péče této osoby o dítě je nebo není zjevně bezdůvodná.

(4) Pro účely tohoto zákona se osobní péče o dítě považuje vždy za **zjevně bezdůvodnou**, pokud

- a) o dítě může osobně pečovat některý z rodičů nebo poručník,
- b) o péči o dítě bylo rozhodnuto a nedošlo k podstatné změně poměrů,
- c) je jí sledován nepoctivý úmysl,
- d) jde o péči osoby, která dítě protiprávně zadržuje, nebo
- e) je zjevným zneužitím práva.“

= OSPOD dle trvalého pobytu žadatele (osoby pečující) – nabízí co nejdříve dohodu

Změny v oblasti náhradní rodinné péče

Novela zákona o SPOD

V § 47a odstavec 1 zní:

„(1) Pro účely části páté se považuje za

- a) pěstounskou péči **osobní** péče poskytovaná osobou pečující,
- b) **zprostředkovanou** pěstounskou péči
 - 1. pěstounská péče poskytovaná dítěti osobou pečující po doručení oznámení o vhodnosti této osoby stát se pěstounem tohoto dítěte podle § 24 odst. 2 písm. a) a odst. 3,
 - 2. pěstounská péče na přechodnou dobu,
 - 3. pěstounská péče poskytovaná sourozenci dítěte svěřeného do pěstounské péče podle bodu 1, je-li poskytovaná toutéž osobou pečující,
- c) **nezprostředkovanou** pěstounskou péči pěstounská péče, která není zprostředkovanou pěstounskou péčí podle písmene b).“

Změny v oblasti náhradní rodinné péče

Novela zákona o SPOD

Novela po přijatých PN navrhuje:

- 1) **Pro pěstouny na přechodnou dobu** (speciálně proškolení, profesionální krátkodobí „krizoví“ pěstouni) stanovení odměny pěstouna na **1,8 x MM (27 360 Kč „hrubého měsíčně“)** + navýšení za každé další dítě současně svěřené do PPPD, navýšení pokud jde o dítě s hendikepem
- 1) **Pro zprostředkované dlouhodobé pěstouny** (prošli odborným posouzením na KU, přípravou, byli vytipováni jako vhodní pečovatelé k cizímu dítěti) – **odměna pěstouna** ve výši **1,0 x MM** za péči o 1 dítě (15 200 Kč „hrubého“), **1,5 x MM** za 2 děti (22 800 Kč „hrubého“) atd. – viz tabulka.
- 1) **Pro nezprostředkované pěstouny** (návrh na svěřeni dítěte do péče podávali přímo k soudu z důvodu, že jde o osoby dítěti příbuzné či blízké, neabsolvovaly odborné posouzení a přípravy) – nově již **nikoli odměna pěstouna, ale příspěvek při pěstounské péči ve výši 2,3 x ŽM** za každé dítě (8 878 Kč), resp. **1,8 x ŽM u prarodičů se subsidiární vyživovací povinností** (6 948 Kč), v případě dítěte závislého na péči jiné osoby ve st. II-IV pak **5,5 x ŽM** (21 230 Kč) – dávka není brána jako příjem ze závislé činnosti (nedaní se, není pojištění)

= důležitý krok k systémové odlišení profesionální pěstounské péče a péče osob, které pečují o děti jakožto osoby příbuzné či blízké

Změny v oblasti náhradní rodinné péče - Novela zákona o SPOD

Odměna pěstouna a příspěvek při pěstounské péči – přehledně:

	Dlouhodobí pěstouni						Přechodní pěstouni
	1 dítě	1 dítě ve st. záv. I	2 děti	3 děti	1 dítě ve st. záv. II-IV	Za každé další dítě	
STÁVAJÍCÍ ÚPRAVA:	12 000 Kč „hrubého“	12 000 Kč „hrubého“	18 000 Kč	30 000 Kč	30 000 Kč	+ 6 000 Kč	20 000 Kč „hrubého“
Odměna pěstouna U prarodičů jen v případě zvláštního zřetele (95 %)	(8 880 Kč „čistého“ bez slev na dani)	(8 880 Kč „čistého“ bez slev na dani)	(bez slev na dani 13 220 Kč)	(bez slev na dani 22 200 Kč)	(bez slev 22 200 Kč)		Bez ohledu na počet svěřených dětí či stupeň závislosti
NOVELA	1,0 x MM	1,2 x MM	1,5 x MM	2,0 x MM	2,0 x MM	+ 0,5xMM (7 600 Kč)	- 1,8 x MM (27 360 Kč) při péči o 0 nebo 1 dítě
1. Zprostředkovaná pěstounská péče	15 200 Kč „hrubého“	18 240 Kč „hrubého“	22 800 Kč „hrubého“	30 400 Kč „hrubého“	30 400 Kč „hrubého“	+ 0,75xMM (11 400 Kč) (ve st. záv. III nebo IV)	- 2 x MM (30 400 Kč) za 1 dítě ve st. I závislosti - 2,2 x MM (33 440 Kč) za 1 dítě ve st. II-IV
Odměna pěstouna navázaná na koef. min. mzdy							+ 0,3 x MM (4 560 Kč) za každé další dítě nebo + 0,5 x MM (7 600 Kč) v případě 1 dítěte ve st. III nebo IV závislosti
2. Nezprostředkovaná pěstounská péče (tety, strýcové, zletilí sourozenci, osoby blízké)	2,3 x ŽM 8 878 Kč	2,3 x ŽM 8 878 Kč	2,3 x ŽM x 2 17 756 Kč	2,3 x ŽM x 3 26 634 Kč	5,5 x ŽM 21 230 Kč	+ 2,3 x ŽM (8 878 Kč) + 5,5 x ŽM (21 230 Kč) (ve st. záv. III nebo IV)	XXXX (PPPD je vždy zprostředkovaná)
2,3násobek ŽM za každé dítě (nezdaňuje se, nezpojistňuje)							
3. Prarodiče (1,8 x ŽM) Snížení koeficientu s ohledem na subsidiární vyživovací povinnost (nezdaňuje se, nezpojistňuje)	1,8 x ŽM 6 948 Kč	1,8 x ŽM 6 948 Kč	1,8 x ŽM x 2 13 896 Kč	1,8 x ŽM x 3 20 844 Kč	5,5 x ŽM 21 230 Kč	+ 1,8 x ŽM (6 948 Kč) + 5,5 x ŽM (21 230 Kč) (ve st. záv. III nebo IV)	XXX (PPPD je vždy zprostředkovaná)

Změny v oblasti náhradní rodinné péče

Novela zákona o SPOD

Novela dále upravuje:

- **Nárok na příspěvek při převzetí dítě i pro přechodné pěstouny** (jednorázová dávka dle věku dítěte 8 000-10 000 Kč na nákup vybavení a ošacení pro převzaté dítě, u PPPD omezeno – max. 40 000 Kč za rok)
- **Nárok na příspěvek na úhradu potřeb dítěte i pro děti svěřené do péče jiné osoby podle § 953 OZ (svěřenectví)** – po odečtení výživného stanoveného soudem.

Změny v oblasti náhradní rodinné péče

Novela zákona o SPOD

Státní příspěvek na výkon pěstounské péče (SPVPP)

- zvýšení státního příspěvku **na 54 000 Kč na doprovázení 1 rodiny na 1 rok** (dnes 48 000 Kč)
- Zavedení povinnosti příjemce SPVPP předkládat příslušné KrP ÚP ČR **přehled čerpání SPVPP** za uplynulý kalendářní rok **a vrátit případnou nevyčerpanou částku státního příspěvku**.
- Nejde-li o zrušení dohody o výkonu pěstounské péče podle § 167 správního řádu, může dohoda o výkonu pěstounské péče **zaniknout jen k poslednímu dni kalendářního pololetí**, ve kterém byla dohoda o výkonu pěstounské péče vypovězena nebo ve kterém bylo dohodnuto její zrušení. - **zamezení duplicitního čerpání SPVPP**

A co dále?

- Úpravy zavedené novelou budou **provázet rozsáhlé koncepční a následně systémové změny** (Národní strategie ochrany práv dětí a další strategické dokumenty).
- **Systém péče o ohrožené děti a rodiny obecně**
 - vybudování garantované sítě podpůrných služeb pro děti a rodiny
 - cílená podpora rodin v péči o děti se znevýhodněním
 - podpora krajů v jejich transformačních aktivitách
 - prohlubování kompetencí pracovníků s dětmi a rodinami (společně)
 - nastavení indikátorů kvality a měření efektivity
 - vytvoření jednotné právní úpravy
- **Náhradní rodinná péče**
 - oddělení zprostředkované a nezprostředkované NRP (VÚPSV zadán výzkum na svěření dětí a jeho pojetí v praxi, zahájeny diskuse s MŠP – nutná změna OZ)
 - profesionalizace/specializace pěstounské péče
 - zrychlení a zjednodušení procesu odborného posuzování zájemců o NRP, uznávání příprav v jiném kraji, zlepšení mezikrajové spolupráce při zprostředkování NRP

Mezinárodní osvojení

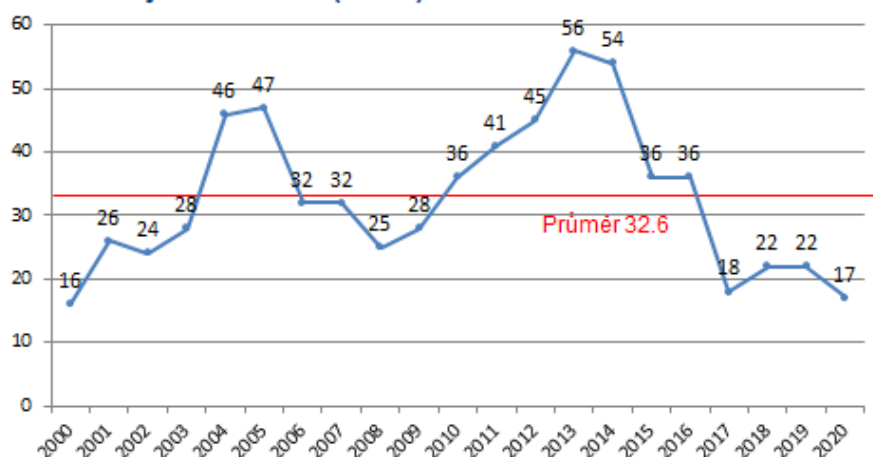
Mgr. Alice Trávníková

Mezinárodní osvojení Oddělení mezinárodních adopcí a oddělení psychologů

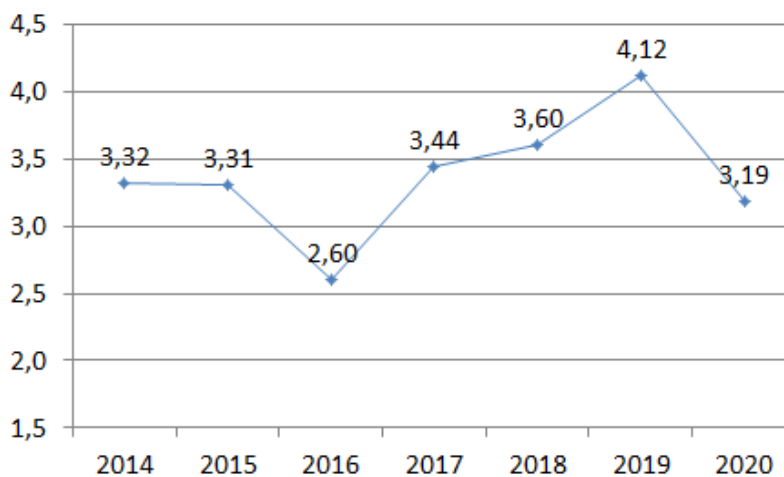
Úřad pro mezinárodněprávní
ochranu dětí

Počet dětí svěřených do předadopční péče budoucím
osvojitelům dle let (N 705)

Úřad pro mezinárodněprávní
ochranu dětí

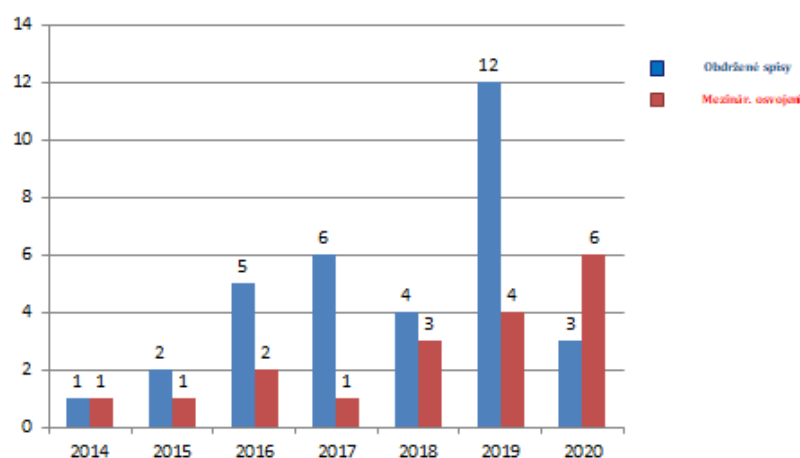
Průměrný věk dětí svěřených do předadopční péče dle let

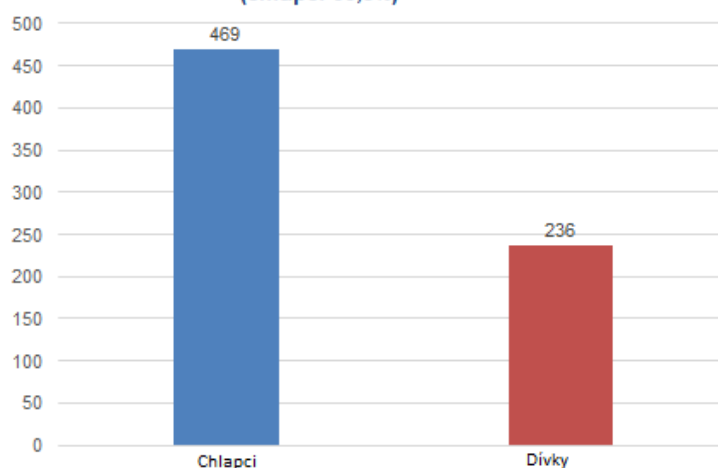
Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí

Děti v PP na přechodnou dobu (proces mezinárodního osvojení N 18)

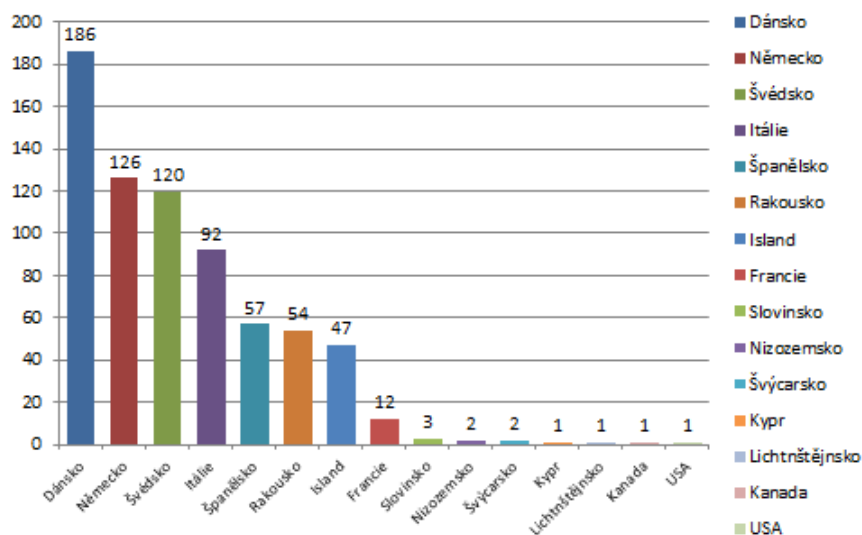
Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí

Počet dětí svěřených do mezinárodního osvojení dle pohlaví 2000 – 2020 (N 705) (chlapci 66,5%)

Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí

Počet dětí svěřených do mezinárodního osvojení dle zemí 2000 – 2020 (N 705)

Biologické kořeny dětí osvojených do zahraničí

- Koncepce ÚMPOD účinná od 1. 8. 2019
- Inspirace od zahraničních partnerů s vysokou kvalitou postadopční péče (povědomím důležitosti historie dítěte)
- V ČR průkopníci

Přístup a filozofie:

- Zajistit vysokou informovanost osvojitelské rodiny již před osvojením.
- Nabídnout komplexní podporu v následujících letech (dospívání až dospělost).
- Souhlas všech zúčastněných.
- Důraz na bezpečí a emoční připravenost všech zúčastněných.

Úřad není oprávněn zprostředkovat přímý kontakt s birodinou! Ale doporučuje odborníky v ČR.

Biologické kořeny dětí osvojených do zahraničí

- Mezinárodní osvojení od roku 2000, děti dospívají/ stávají se dospělými
- Dosud řešeno více jak 50 žádostí (spisů, někdy sourozenci)
- Senzitivní věk – nástup do školy, dospívání - pubescence, adolescence
- Dotazy od osvojitelské rodiny/ osvojeného se opakují (prohlubují), dlouhodobá podpora
- Multidisciplinární spolupráce napříč ČR (OSPOD, zařízení – KÚ, DD, věznice, psychiatrické léčebny...)
- Mezinárodní spolupráce (osvojení sourozenci/příbuzní v různých zemích)

Biologické kořeny dětí osvojených do zahraničí

Výzvy

- Vysoká časová náročnost, proces je často velmi zdoluhavý
- Samostatný úvazek jen pro tuto agendu?
- Vyhledávání osob pomocí Ministerstva vnitra
- Nedostatek odborníků/organizací zabývajících se problematikou
- Chybějící opora v legislativě a kompetencích
- Krátká historie, nedostatek zkušeností, následně komplikace ve spolupráci, zahlcenost OSPOD

Děkuji za pozornost!

www.umpod.cz

<https://kids.umpod.cz/>

alice.travnikova@umpod.cz

PhDr. Miloslav Macela

Příspěvek do sborníku XXI. ročníku celostátního semináře „Aktuální otázky péče o děti separované od rodičů“ zachycuje část výkladu provedeného v rámci vzdělávacího programu „Oprávnění a povinnosti aktérů systému ochrany ohrožených dětí“.

Úvodem

V České republice jsou kompetence v oblasti ochrany ohrožených dětí rozděleny mezi velké množství subjektů řídících se nepřehlednou spleť psaných i nepsaných pravidel. Současný stav není produktem promyšleného uspořádání či reformy. Jde spíše o nahodilý výsledek rozhodovacích procesů a praxe, jejichž kořeny spadají v některých případech až do období mezi 50. a 70. léty minulého století. Protože v naší zemi (na rozdíl od ostatních postkomunistických zemí) neproběhla „sjednocující“ reforma, jsme konfrontováni s mnoha úkony, které je nutno činit nad rámec běžné práce. Jde zejména o nutnost neustálé komunikace s dalšími partnery. Ta ovšem předpokládá znalost jejich oprávnění a povinností.

Prvním krokem spolupráce je dosažení shody na přístupu k právům dětí. Ačkoliv uplynulo více než 30 let od okamžiku, kdy naše země ratifikovala Úmluvu o právech dítěte, není nalezení této shody nikterak jednoduché. Často se lze setkat s paternalistickými postoji k rodinám vycházejících z koncepce nadřazenosti kolektivního zájmu, podle níž je rodina pokládána za cennou jen potud, pokud slouží státu. Tato koncepce u nás dominovala přes 40 let. Úvodní ustanovení zákona o rodině až do roku 1998 obsahovalo formulaci, podle níž jsou rodiče „odpovědní společnosti za všestranný duševní a tělesný rozvoj svých dětí a zvláště za jejich řádnou výchovu tak, aby jednota zájmů rodiny a společnosti byla upevňována“. Nový občanský zákoník, který se značným zpožděním reflektoval změny, k nimž ve společnosti došlo po roce 1989, toto pojetí zcela změnil, když upřednostňuje „důstojnost a svobodu člověka i jeho přirozené právo brát se o vlastní štěstí a štěstí jeho rodiny nebo lidí jemu blízkých takovým způsobem, jenž nepůsobí bezdůvodně újmu druhým.“ Stará koncepce se však i nadále promítá například do nastavení práv a povinností orgánů sociálně-právní ochrany dětí. Ovlivňuje zásadně organizační kulturu (podprahové hodnoty, přesvědčení a principy).

Moderní trendy sociální práce s dětmi a rodinami

Nejednoznačné kompetence a rozdílné přístupy jsou překážkou i pro potřebné změny a inovace. Ve vyspělých sociálních systémech lze přitom vysledovat několik trendů, které by bylo vhodné přenést i do zdejší praxe. Jejich společným jmenovatelem je zacílení na výsledek sociální práce, tedy na dosažení pozitivní změny (zkvalitnění života) dítěte a jeho rodiny. Vychází z empirické zkušenosti, že přítomnost množství odborníků, služeb a úřadů v okolí rodiny nemusí nutně vést ke změně. Nositelem změny je rodič. Donucovací prostředky a negativní motivace se přitom často ukazují jako neefektivní.

K vtažení rodiče do aktivní role při řešení jeho nepříznivé situace může dojít využitím dohod (smluv) a „dohodování“ (nikoliv „dohadování“) jako metody sociální práce. Smluvní princip u nás známe z prostředí sociálních služeb, ve veřejnoprávní oblasti (činnosti orgánů sociálně-právní ochrany) je však spíše výjimkou. Prostřednictvím smlouvy, procesu jejího ujednávání a následné realizace, rodič přestává být pasivním objektem sociální práce. Jsou zdůrazněna jeho práva (ale zároveň i povinnosti) vyplývající z rodičovské odpovědnosti. V praxi lze tento princip demonstrovat na procesu vzniku a naplňování individuálního plánu ochrany dítěte: napříště již nikoliv jednostranný úřední dokument, ale „smlouva“ o ochraně dítěte.

Dalším trendem je začleňování pomoci rodinám do činnosti „běžných“ komunitních subjektů, jako jsou školy, nemocnice, rodinná centra atd. Jde o reakci na poznání, že služby poskytované tradičním způsobem jsou pro některé z rodičů příliš vysokoprahové. Určitou roli hraje i stigma tzv. „sociálky“. Sociální práce a další formy odborné pomoci se proto v řadě zemí stávají součástí provozu subjektů, kam dítě či rodič nepřichází primárně

jako do sociální služby. Typickým příkladem je sociální práce ve školách, ale i odborné týmy působící ve zdravotnických zařízeních.

Sociální práce by se přitom neměla zaměřovat jen na přímou práci s „klientem“, ale také na ovlivňování vnějšího prostředí, v němž služby působí. Tento faktor je u nás v posledních letech ze strany pomáhajících organizací upozaďován. Jde o důsledek stále vyšší závislosti poskytovatelů na veřejných zdrojích, grantech, dotacích a „projektech“. Rozhodovací procesy, které jdou zdánlivě mimo oblast sociální práce, však mají často přímý dopad na její efektivitu. Jako jeden z mnoha příkladů můžeme uvést evergreen české politické scény, jímž je sociální bydlení. Případně debaty o podobě dávkových systémů. Je proto nezbytné, aby si aktéři systému (zejména nestátní subjekty) cíleně vytvářeli kapacity na advokační a obdobné aktivity, módním pojmem řečeno na „práci se stakeholdery“. Nečeká nás totiž jen řešení dlouhodobě přetrvávajících problémů, ale i další výzvy, jako jsou například stále nové formy ohrožení dětí.

Co máme v současné době k dispozici: potenciál obcí

Co se týče veřejné správy, největší potenciál podílet se na efektivní pomoci dětem a rodinám mají obce. Znají místní situaci, jsou nejbližší občanům a disponují infrastrukturou, kterou státní správa nemá a zřejmě mít nebude (například byty). § 35 zákona o obcích ukládá samosprávám pečovat v souladu s místními předpoklady a s místními zvyklostmi „o vytváření podmínek pro rozvoj sociální péče a pro uspokojování potřeb svých občanů.“ Tuto obecnou povinnost doplňují některé další zákony (viz § 94 zákona o sociálních službách).

V České republice bylo v roce 2020 celkem 6258 obcí. Každá z těchto obcí je podle platné právní úpravy orgánem sociálně-právní ochrany dětí. Měla by provádět depistáž (vyhledávání ohrožených dětí) či určitou sociální práci (archaickým jazykem zákona o sociálně-právní ochraně dětí „působit na rodiče“, „projednávat nedostatky s rodiči a dětmi“ atd.). Může rovněž poskytovat nebo zprostředkovat poradenství.

Více než tři čtvrtiny obcí (76,5 %) v českých zemích nemají ani 1 000 obyvatel, čemuž odpovídá i personální obsazení obecních úřadů. Řada obcí proto převádí tuto agendu na obec s rozšířenou působností (547 obcí, jde o třetí nejčastěji převáděnou agendu v rámci přenesené působnosti po přestupcích a zápisech údajů do informačních systémů). Pokud se obec rozhodne vykonávat systematickou sociální práci (viz § 9a odst. 2 zákona o sociálně-právní ochraně dětí), je nutné, aby odborné činnosti vykonával kvalifikovaný sociální pracovník (§ 109 zákona o sociálních službách). Zároveň však lze mnohé z podpůrných aktivit zajistit i prostřednictvím dobrovolníků (pomoc při péči o děti) nebo osob se zkušenostmi s rodičovskou péčí (nácvik rodičovských dovedností). Velký počet obcí v České republice je nejen handicapem, ale i příležitostí. Obce mohou například fungovat jako velmi účinný zdroj informací. Praktickou pomoc ohroženým dětem a rodinám lze zajistit také prostřednictvím meziobecní spolupráce, která se v jiných oborech (ochrana životního prostředí, nakládání s odpady atd.) úspěšně rozvíjí.

Sjednocení výkonu sociální práce na úrovni obcí

Hovoříme-li o roztříštěnosti českého systému, je nutno konstatovat, že se týká i sociální práce na obcích. Přestože jde navenek o jeden úřad (či dokonce odbor úřadu), setkávají se zde tři „druhy“ sociálních pracovníků vykonávajících úkoly podle zákona o pomoci v hmotné nouzi, podle zákona o sociálních službách (tzv. „obecná sociální práce“) a na úseku sociálně-právní ochrany dětí. Na některých úřadech je pravidlem: pokud se sociálně nepříznivá situace týká rodiny s dětmi, automaticky se jí „ujímá“ sociálně-právní ochrana dětí. Svědčí o tom i statistické údaje. Podle výkazu o sociální práci za rok 2019 pracovalo na úseku „obecné“ sociální práce 1 421 sociálních pracovníků. Mezi jejich klienty bylo pouze 3 270 rodin s dětmi. Podíl domácností s nezaopatřenými dětmi přitom například činí mezi příjemci dávek pomoci v hmotné nouzi zhruba 40 %.

Jedinou překážkou koordinace sociální práce je způsob jejího financování, resp. administrativní pravidla státních dotací. I zde však lze nalézt řešení. „Obecná“ sociální práce na obcích je částečně hrazena účelovou dotací Ministerstva práce a sociálních věcí. Jejími příjemci mohou být obce s pověřeným obecním úřadem a obce s rozšířenou působností. U prvně jmenovaných obcí (tzv. „dvojkových“) jde o jediný zdroj financování sociální práce. Obce s rozšířenou působností jsou naopak zároveň příjemci dotace na výkon sociálně-právní ochrany dětí.

V pravidlech dotace na podporu „obecné“ sociální práce je uvedeno, že finanční prostředky nemohou být využity na výkon agendy sociálně-právní ochrany dětí. Znamená to, že tito sociální pracovníci nemohou pracovat s dětmi a rodinami? Samozřejmě, že mohou. Je jen nutno opustit extenzivní přístup k zařazování dětí do evidence orgánu sociálně-právní ochrany dětí. Sociálně-nepříznivá situace (chudoba) či jednorázový exces nemusí nutně znamenat ohrožení dítěte. Je nutno velmi pečlivě pracovat se současným (byť nevyhovujícím) zněním § 6 zákona o sociálně-právní ochraně dětí, který je na jedné straně téměř taxativním výčtem všech možných situací ohrožení dítěte, zároveň však obsahuje zároveň upozornění, že tyto skutečnosti musí trvat po takovou dobu nebo být takové intenzity, že „nepříznivě ovlivňují vývoj dětí nebo jsou anebo mohou být příčinou nepříznivého vývoje dětí.“ A naopak. Skutečnost, že orgán sociálně-právní ochrany dětí nezjistí ohrožení dětí, nemusí být automatickým signálem, že rodina nepotřebuje sociální pomoc, resp. k ukončení sociální práce. Jen ji bude vykonávat jiný úsek než orgán sociálně-právní ochrany dětí.

Pokud i přes uplatnění výše uvedené zásady dojde k přesahu „obecné“ sociální práce do oblasti sociálně-právní ochrany dětí, lze pro financování tohoto přesahu využít prostředky obce, sloužící jako spolufinancování státní dotace. Podle dostupných údajů státní dotace na sociální práci pokrývá cca 50 % skutečných nákladů.

Seminář se dále v této části zabýval rolí obecních úřadů obcí s rozšířenou působností při koordinaci sociální práce na území správního obvodu, úkoly krajských úřadů, připravovanou novelou zákona o sociálních službách (upřesnění kompetencí pověřených obecních úřadů, vznik garantované sítě služeb, spoluúčast obcí a krajů na jejím vzniku a financování) atd.

Postavení pověřených osob (doprovázejících organizací) a jejich vztahy k dalším aktérům systému

Co se týče služeb, v oblasti náhradní rodinné péče mají v současné době klíčovou úlohu osoby pověřené k výkonu sociálně-právní ochrany (tzv. „doprovázející“ organizace). Obecně k pověřeným osobám: z podstaty jde o poskytovatele sociálních služeb v širším slova smyslu, rozdílná právní úprava vyplývá z časového nesouladu mezi dobou vzniku zákona o sociálně-právní ochraně dětí a zákona o sociálních službách. Změny právní úpravy provedené v roce 2012 byly vedeny snahou o postupné sbližování obou systémů (nastavení srovnatelných kvalifikačních a kvalitativních předpokladů). Dříve bylo požadováno, aby poskytovatel sociální služby, který chce pracovat s ohroženými dětmi, disponoval zároveň pověřením k výkonu sociálně-právní ochrany dětí. To však není nutné, stačí jediné oprávnění (pověření nebo registrace). Pověření je tak nutné pouze pro poskytování služeb pěstounským rodinám a provozování zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc. Je ovšem záhodné, aby do budoucna došlo ke sjednocení právní úpravy (za podmínky nutných změn v systému sociálních služeb).

Doprovázející organizace uzavírají smlouvu s pěstouny, primárním „klientem“ doprovázení je však dítě svěřené do náhradní rodinné péče. Tato zásada vyplývá nejen z Úmluvy o právech dítěte („zájem dítěte jako přední hledisko všech činností“), ale rovněž z účelu služby. Jejím cílem je podporovat pěstouny tak, aby mohli poskytovat co nejkvalitnější péči svěřeného dítěte. Nejedná se o služby reagující na potřeby, které mají všechny osoby pečující o děti, ale o reakci na potřeby vyplývající ze specifík náhradní rodinné péče. V pěstounské rodině tak může zároveň působit doprovázející organizace i sociální služba.

Pěstounství je ve smyslu § 958 občanského zákoníku subsidiární k péči rodičů, jedná se o péči dočasnou, byť v některých případech přeroste v péči dlouhodobou. Účelem pěstounské péče není přijetí cizího dítěte za své, jako je tomu v případě osvojení, kdy dochází ke změně statusu dítěte. Svěření dítěte do pěstounské péče neznamena ztrátu práv a povinností rodičů vyplývajících z jejich rodičovské odpovědnosti (§ 960 občanského zákoníku). Pěstounská péče nezakládá rodinné pouto. Evropský soud pro lidská práva opakovaně vyjádřil, že na umístění dítěte do pěstounské péče by mělo být obvykle nazíráno jako na dočasné opatření, jež bude zrušeno, jakmile okolnosti dovolí, a jakákoli opatření o umístění do dočasné péče by měla být v souladu s konečným cílem, znovu sjednotit rodiče a dítě.

Vztah mezi doprovázející organizací a pěstounskou rodinou (a dalšími aktéry spolupráce, tedy dítětem, jeho rodiči a dalšími blízkými osobami) má soukromoprávní charakter. V této záležitosti panuje mírná nejasnost kvůli právnímu charakteru dohody o výkonu pěstounské péče. Vzhledem k tomu, že tato dohoda může být

nahrazena správním rozhodnutím, je popisována jako veřejnoprávní smlouva a vztahují se na ní i příslušná ustanovení správního řádu. Na stranu druhou (jak již bylo uvedeno) „doprovázení“ je ze své podstaty svébytnou sociální službou. Doprovázející pracovník nenahrazuje ani pěstouny, ani rodiče či kamarády svěřeného dítěte, působí především jako mediátor, zprostředkovatel informací; komunikuje s dítětem, pěstounem, vlastní rodinou dítěte, ale také se sociálními pracovníky orgánů sociálně-právní ochrany, učiteli atd. Není „soudcem“ mezi pěstounem, dítětem nebo rodiči dítěte. Snaží se pomoci při řešení rozporů mezi těmito osobami, pokud však nedojde k dohodě, jediným orgánem, který může v této věci přijmout rozhodnutí, je soud.

Seminář se dále zabýval podrobnostmi ohledně naplňování dohod o výkonu pěstounské péče, změnami účinnými aktuální novelou zákona o sociálně-právní ochraně dětí (účinnou od 1. ledna 2022), postavením pěstouna v České republice a ve vybraných zahraničních systémech (otázka částečné profesionalizace pěstounské péče), sdílením informací mezi pověřenými osobami a orgány sociálně-právní ochrany dětí atd.

Postavení poskytovatelů sociálních služeb a jejich vztahy k dalším aktérům systému

V jedné z verzí novely zákona o sociálních službách se objevila návrh na zavedení nové služby sociální podpory (navrhovaný § 52a), jejímž úkolem je zajistit „základní osobní potřeby dětí a rodin a další potřeby napomáhající osobám k překonání jejich nepříznivé sociální situace a osobám, které jsou ohroženy z důvodu své krizové sociální situace, životních návyků a způsobu života vedoucího ke konfliktu se společností, sociálně znevýhodňujícího prostředí nebo jiného vážného důvodu“. Přemýšlel jsem nad odlišnostmi od již existujících sociálně-aktivizačních služeb pro rodiny s dětmi, a tato úvaha mě dovedla až k otázce o základním pojetí služeb pro tuto cílovou skupinu. Jak vyplývá z názvu existující „aktivizační“ služby (a rovněž z § 2 zákona o sociálních službách), měla by učit rodiče co nejdříve soběstačným a nezávislým na sociální službě (má „podporovat rozvoj jejich samostatnosti, motivovat je k takovým činnostem, které nevedou k dlouhodobému setrávání nebo prohlubování nepříznivé sociální situace, a posilovat jejich sociální začleňování“). Tento princip vede v praxi k tomu, že je pomoc poskytována jen po určitou (předem stanovenou) dobu, pokud je neúčinná (nedošlo k aktivizaci), poskytovatel činnost ukončí a probíhají další opatření. To vše je zesíleno skutečností, že v některých případech tyto služby fungují jako „prodloužené ruce“ orgánu sociálně-právní ochrany dětí, respektují cíle stanovené tímto orgánem či pracují přímo na jeho objednávku. Zaměřují se na děti, které již jsou zařazeny v evidenci orgánu sociálně-právní ochrany dětí a jejich preventivní funkce je tak naplňována jen z části. Služba je omezena v advokační roli ve vztahu k orgánům veřejné správy, samosprávám atd., neboť se ocitá v pozici „dodavatele“.

Je však možno uvažovat i o jiném pojetí služeb pro ohrožené děti a rodiny. Použijeme-li terminologii z Rakouska či Německa, můžeme hovořit o službách „pomoci při výchově“. Primárním cílem je ochrana zájmu dítěte, zajištění bezpečného prostředí pro dítě a také zachování, resp. posilování vztahů mezi dítětem, rodičem a blízkými osobami. Pomoc může být i dlouhodobá a mít různé formy až po sdílení péče o dítě, například s jinou tzv. podpůrnou rodinou. Část rodičů totiž ani přes veškerou snahu a podporu nemá potenciál nabýt „úplné“ rodičovské kompetence. Je řešením tzv. odebrání dítěte z péče rodiče? Tzv. „nefunkční“ rodiče jsou často osobami, které prožily vlastní dětství v institucionální výchově. A proto je nutno v praxi řešit rozpor mezi „zásluhovostí“ (pomoc poskytovaná s určitými podmínkami) a zájmem dítěte.

Seminář se dále zabýval otázkami rodičovské odpovědnosti, určování (nejlepšího) zájmu dítěte, vzájemnými vztahy poskytovatelů sociálních služeb a orgánů sociálně-právní ochrany dětí a vztahy mezi poskytovateli služeb navzájem.

Pripomeňme si!

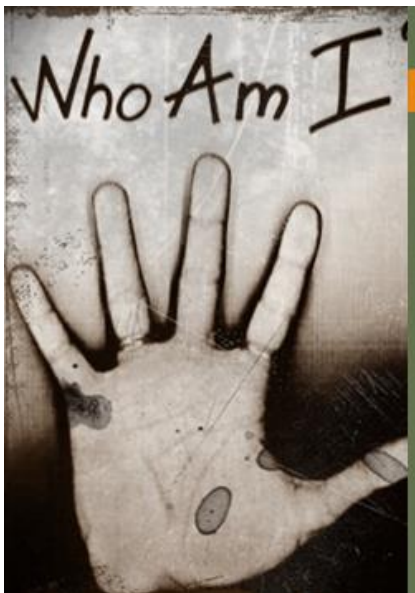
**Prečo je potrebné
podporovať vzťah
dieťaťa s jeho
rodinou?**

Pripomeňme si!

**Prečo mám JA
podporovať
vzťah dieťaťa s
jeho rodinou?**

IDENTITA

- Kto som? Ku komu patrim?
- Kto je môj človek?
- Kto ma má rád? Komu môžem dôverovať? Kto mi pomôže? Na koho sa podobám? Za čo som zodpovedný? Aká je moja rodina?
- Aký je otec? Aká je mama? Čo som po nich zdedil? Koľko mám súrodencov?
- Budem aj ja alkoholik? Načo sa snažím? Aké je byť mamou, otcom?
- Kam pôjdem, keď vyrastiem? Čo zo mňa bude? Kto ma chce?

Sebahodnota

Obraz rodiny = JA

Zlá (nehodná) rodina = zlá/zlý JA ☹

Dobrá (hodnotná)rodina = dobrá/dobrý JA ☺

Dvojitý mandát sociálneho systému

Ochranná funkcia sociálneho systému:

- Deti sú chránené pred rizikom a ubližovaním
- Deti sú napájané na stále vzťahy, ktoré smerujú k tomu, aby sa stali celoživotnými

Konflikt lojality – veľké ohrozenie pre dieťa

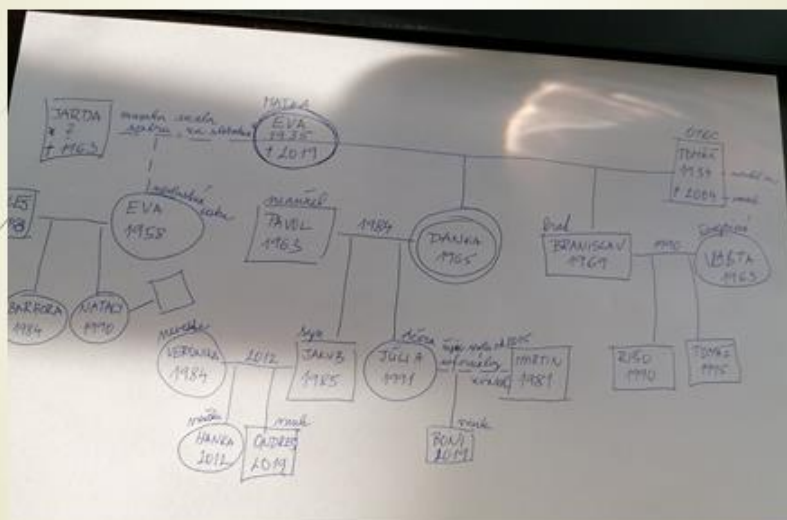
Čo je podpora vzťahu dieťaťa s jeho rodinou

- **poznám** rodinu – genogram, foto
- **Rozumiem** kríze v rodine (čo sa stalo, že dieťa nemôže byť v rodine)
- **Rozumiem potrebe** dieťaťa podporovať jeho vzťah s rodinou
- Viem o kríze v rodine **bezpečne hovoriť** s dieťaťom
- Rozprávam sa s dieťaťom o jeho **prežívaní, pocitoch** k rodičom a ostatným príbuzným
- **Podporujem ho** pri kontakte s rodinou (pred, počas aj po kontakte)
- O rodine rozprávam **s úctou** a aj sa úctivo k rodine dieťaťa správam
-

Čo pomáha? Nástroje na budovanie vzťahu s rodinou

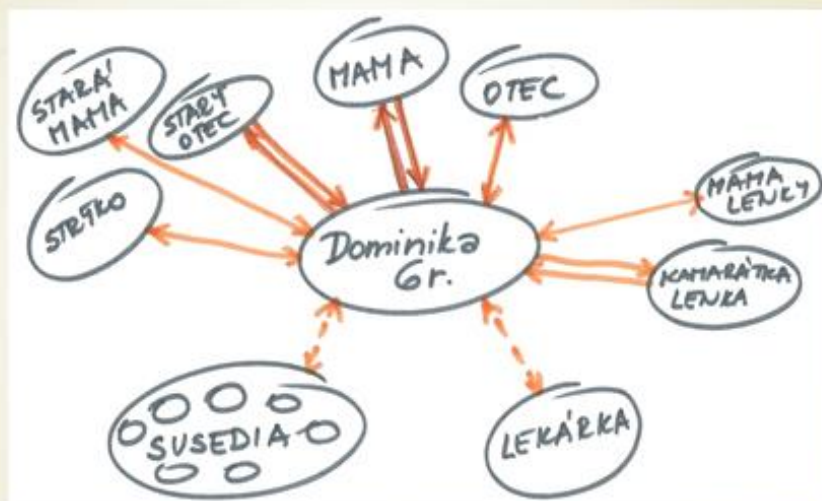
- **Genogram**, mapa rodiny, rodostrom, rodokmeň – hrdosť na rodinu, spolupatričnosť, silné stránky rodiny
- **Ekomapa** – všetci moji ľudia – „nie som sám...“
- **Kniha života** – fotky, rodný list, kresby, vysvedčenia, svedectvá, listy...
- **Rodinné stretnutia** – rodinné konferencie FGK, prípadové konferencie, rodinné oslavy, návšteva cintorína...
- **Bezpečný kontakt s rodinou** – história dobrých skúseností
- **Analýza príčin krízy** – porozumenie svojej situácie – fakty o rodine
- **List silných stránok a potrieb rodiny** (list silných stránok dieťaťa)
- **Odpustenie rodičom** – sám sebe - terapia

Genogram

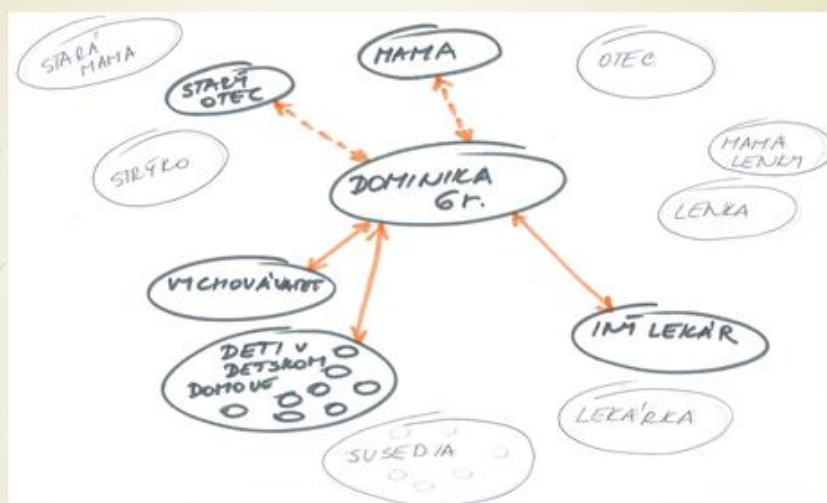
Vzťahy detí v detskom domove

Aké vzťahy mali deti pred vyňatím zo svojej rodiny?

Vzťahy detí v detskom domove

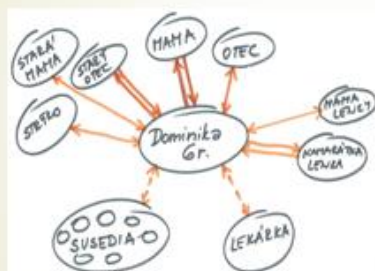
Aké vzťahy majú deti po čase mimo svojej rodiny?

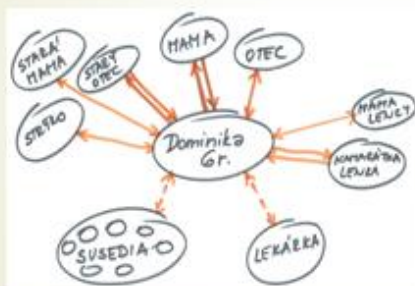
Kto nahradí úlohu pôvodnej rodiny pri napĺňaní potrieb dieťaťa?

Aké vzťahy budú mať deti po odchode z detského domova?

Akú identitu a sebahodnotu majú deti v detskom domove?

Nezabudnúť na dôležité:

Nahradiť dieťaťu to, čo mu chýba

nie brať to, čo má!

Ak zameriame pozornosť len na sociálnu patológiu, krízové a problémové udalosti, budeme ich nepriamo posilňovať...

Ak obrátíme pozornosť na silné stránky rodiny, jej jednotlivých členov a jej vzťahov, podporíme súdržnosť rodiny a pozitívny sebaobraz dieťaťa.

Kniha života je kniha,

- ktorá sa robí pre dieťa alebo s dieťaťom...
- ktorá rozpráva životný príbeh dieťaťa, ako ho vníma dieťa a dospelý, ktorý dieťaťu pomáha,
- ktorá je trvalým záznamom, ktorý sa môže presúvať s dieťaťom, ak je potrebné,
- ktorá obsahuje aj dokumenty, spomienkové predmety, fotografie, kresby, básne a príbehy, ktoré sú konkrétnymi spomienkami na skúsenosti dieťaťa, genogram, ekomapa, list silných stránok a ocenení,...

Dôležité myšlienky:

- Proces tvorby Knihy života je tak isto dôležitý ako výsledok, teda samotná Kniha života.
- Kniha života je nástroj, ktorý sa môže použiť na zaangažovanie detí, aby spoznávali samy seba.
- Kniha života je nepretržitý (nikdy nekončiaci) proces

Stretnutia dieťaťa s jeho rodinou

Pravidelný **bezpečný** kontakt až po návrat dieťaťa domov

Sporadický kontakt (Kniha života, genogram, rozhovory o rodine, bezpečie pri kontakte....)

Žiaden kontakt (Kniha života, genogram, rozhovory o rodine, vzory rodiny...)

Výhody a nevýhody návštev

- Pre pestúna
- Pre dieťa
- Pre rodiča

Bezpečie pri návštevách

- Plánovanie návštev
- Príprava všetkých zúčastnených
- Kontrakt s účastníkmi – dohoda (písomne)
- Finančné a materiálne zabezpečenie
- Podpora všetkých zúčastnených (pred, počas aj po návšteve)
- Miesto a dĺžka kontaktu

Analýza príčin krízy

- **Dieťa** potrebuje porozumieť, prečo je mimo svojej rodiny, poznať svoj príbeh
- **Pestún** potrebuje vedieť príbeh povedať (napísať)

Súdy a fakty

- Alkoholická
- Nezamestnaná
- Promiskuitná (prostitútka)
- Neporiadok doma - špina
- Záškoláctvo
- Nedostatočná výživa (nenosí si desiatu, nemá zaplatené obedy, nie je uvarené...)
-

- Psychiatrické ochorenie
- Región – pracovné príležitosti, typ vzdelania
- Hľadá partnera, lásku, otca pre dcéru
- Depresia, nemá silu na život...
- Nemá naplnené vlastné potreby, nevidí potreby dieťaťa
- Cíti sa osamelá a opustená
-

Silné stránky a potreby rodiny

- Vy ste rodičia dieťaťa a preto ste pre nás veľmi dôležití
- Oceňujem u Vás
- Páči sa mi...
- Ste šikovná kuchárka...
- Máte pekné rodinné fotky, praktické zariadenie....
- Vidím, že milujete svoje deti...
- Vašou silnou stránkou je...
- Potrebujete sa naučiť hospodáriť s peniazmi...
- Potrebujete si upraviť vzťahy s rodinou...
- Ako Vám môžem pomôcť?
- Som na vás hrdá...
- Držím palce...
- Potrebujeme si spolu vytvoriť plán návštev.....

Narodila ses mamince a tatkovci, kteří byli ještě hodně mladí a pořádně nevěděli, co sami se svým životem a najednou se měli starat o malé miminko. Pořádně nerozuměli sami sobě, hledali cesty jak naplnit svůj život, teprve se učili zodpovědnosti. Maminka začala brzy chodit do práce a o Tebe se doma staral táta, moc nevěděl jak na to, neuměl se starat o malou holčičku a tak byl někdy podrážděný, utíkal k alkoholu a ty sis většinu času hrála sama. Když přišla maminka z práce, byla hodně unavená a často se s tátou hádala. Nakonec táta odešel a maminka si začala hledat jiné muže, se kterými by byla šťastná, nakonec si našla strejdu Míru, s kterým žije do dnešní doby. A tak si se s maminkou nastěhovala do druhého patra rodinného domku, který patří mamce strejdy, té které říkáš babičko. Nový strejda Míra míval a občas ještě mívá špatnou náladu a pak se s mamkou hodně hádali/jí a ty ses pak běžela schovat k babičce. Říkáš, že s babičkou je to fajn, hodně si s Tebou hraje a povídá. Ze začátku měla mamka se strejdou těžké období, oba se stali závislí na drogách. Víš, co to znamená? ..to je taková nemoc, která se musí nějakou dobu léčit. Mamka i strejda potřebovali každý den svoji drogu, a když ji neměli, byli hodně podráždění, bylo jim špatně. No a v té době si zrovna začala chodit do školy a tam si všimli, že jsi občas smutná, roztěkaná, že vyhledáváš více pozornost dospělých, že někdy si byla hodně našťavaná na svět, pamatuješ... A tak přišla paní z OSPODu, aby zjistila, zda nepotřebuješ pomoc. Nakonec soud rozhodl, že zatím než se maminka a strejda uzdraví a naučí se spolu lépe komunikovat, půjdeš žít do dětského domova. Mamka i babička za Tebou jezdí a ty jezdíš o prázdninách za nimi. Maminka se strejdou se učí žít bez drog, mamce se to již půl roku daří, našla si práci. Mamka teď potřebuje ještě nějakou dobu, aby si dala do pořádku své věci a ty si se mohla vrátit domů.

Rodinné stretnutia

- rodinné konferencie FGK, prípadové konferencie, rodinné oslavy, návšteva cintorína..
- **TÍMOVÁ SPOLUPRÁCA** zameraná na stálosť

PRÍPADOVÁ KONFERENCIA

- **Zmysel / cieľ:**

- výmena informácií členov tímu a rodiny,
- definovanie hlavných cieľov práce s rodinou,
- spoločné hľadanie najlepších riešení pomoci rodine,
- prerozdelenie úloh, ktoré sú potrebné pre realizáciu stanovených cieľov medzi zúčastnených odborníkov a rodinu,
- definovanie spôsobu hodnotenia naplňovania stanovených cieľov.

Otázky praxe prípadovej konferencie

Dôvody a ciele PK ?

Účasť rodičov na PK ?

Účasť dieťaťa na PK ?

Nezávislý moderátor ?

Od dětství k dospělosti – vývojové fáze života

Terezie Pilátová

1. Co nás více ovlivňuje prostředí, ve které vyrůstáme, nebo dědičné determinanty?

Otázka, kterou si kladou badatelé v oblasti vývojové psychologie již od začátku jejího vzniku, faktem však je, že dodnes na ni nemáme uspokojivou odpověď. Ve vědě a filozofii známe toto téma jako spor **Nature versus nurture**, tedy přirozenost (vrozenost) vs. prostředí (výchova). Zmíněný filozoficko- vědecký spor zasahuje do všech oblastí lidského poznání o člověku – do oborů medicínských, sociálně psychologických, humanitních atd.

Co určuje více charakter a temperament člověka?

NATURE:

Genetická informace, hormony, danosti lidského vývoje nebo je lidská bytost více formována výchovou a vlivem prostředí, ve kterém vyrůstá?

Vědecký výzkum v psychologii ukazuje, že o dědičnosti můžeme mluvit ve vztahu k inteligenci a nadání, u dětí na počátku 3. měsíce lze pozorovat rozdíly v takových vlastnostech, jako jsou úroveň aktivity, rozsah pozornosti, přizpůsobivost změnám prostředí a celková nálada. Jedno dítě může být aktivní, snadno se rozruší a pak není snadné ho uklidnit, jiné může být převážně klidné, dokáže se vytrvale soustředit na činnost a lze je snadno utěšit. Takovéto osobnostní vlastnosti vztahující se k náladě nazýváme **temperament**.

NURTURE:

Socializace a sociální učení je celoživotní proces. Pod pojmem socializace si můžeme představit v podstatě neomezený počet proměnných, které ovlivňují náš život z venku, determinují naše charakterové vlastnosti, formuje naše zapojení se do společnosti a mechanismy zvládání stresu.

imitace (nápodobou)

identifikace (ztotožnění se)

sociálního posilování (odměnou a sankcemi).

Výchovný styl rodiny (autoritativní, liberální, demokratický)

Proces změny v psychologii

Jedno z důležitých témat ve vývojové psychologii je téma změny. Nutí nás zamyslet se nad tím, kdy už můžeme mluvit o to, že se člověk opravdu změnil a prošel z jedné fáze vývoje do druhé. Víme, že některé změny probíhají skokově, jsou patrné a jasně viditelné. Stačí si jen představit malé dítě, které se z novorozence, zcela odkázaného na péči jiných osob, za jediný rok promění na bytost, která se umí pohybovat a za další rok je schopna komunikovat slovy, jasně dávat najevo jiné potřeby než biologické. Jiné změny ale mohou probíhat postupně, pozvolna. Pro příklad se můžeme podívat v lidském vývoji o něco dál, do dospělosti. Tam za jeden nebo dva roky nedochází k markantním proměnám, tak jak je tomu na počátku lidského života, nemůžeme však tvrdit, že se s člověkem nic neděje. Nejčastěji je změna v této fázi života podmíněna situačně – narozením dětí, nástupem práce, nějakou neobvyklou událostí. Nemůžeme ale podcenit ani změny, které jsou způsobeny stárnutím organismu ani změny spojené s integrací životních zkušeností do myšlenkových struktur.

V pomáhajících profesích často o nějakou změnu usilujeme. Naši klienti se často ocitají v tíživých životních situacích, na životních křižovatkách. Takové situace jsou často impulzem k životním změnám, které nejsou závislé na vývoji člověka, ale spíše na jeho volných mechanismech a mentální kapacitě.

Pozitivně směřovaný cíl.

V situacích, kdy je potřeba usilovat o změnu v životě je dobré si uvědomit, že přiblížit se tomu, co chceme, je mnohem jasnější a snadnější, než se odpoutat od toho, co nechceme. Změna často začíná uvědoměním toho, že nějakou situaci, či fakt již nechceme. Takové uvědomění si je jen začátek, stimul, který odstartuje nové skutečnosti v životě. Často se pak setkáváme s tím, že to co nechceme, umíme velmi dobře verbalizovat, ale neumíme přesně vyjádřit stav, o který usilujeme. Kroky, které je potřeba podniknout, proto aby se změna odehrála, jsou však pod vlivem negativní konotace (toho, co nechceme) jen těžko zřetelné a kladou na klienta

i na člověka v pomáhajících profesích velké požadavky. Pokud se nám tedy podaří proniknout tomu, co je vlastně chtěné a žádoucí, co je cílem, který je pozitivně formulovaný, je možné odhalit malé kroky, které je potřeba podniknout. Celý proces je pak možné rozložit do sekvencí, které nekladou na proces změny, klienta ani pracovníka v pomáhající profesi příliš vysoké nároky a jeho splnění je uvěřitelnější.

Někdy je důležité si uvědomit, zdali je cíl, ke kterému, společnou prací směřujeme skutečně cílem klienta, či cílem naším. Tuto otázku je dobré si znovu položit zvláště v situacích, kdy se práce nedaří tak, jak potřebujeme. „Nepracujeme“ v celém procesu změny více my než naši klienti? Je vlastně srozumitelné všem stranám, co se děje? Narážíme stále se opakující chvíle, kdy nikdo Neví? Cítíme se frustrovaní?

Proces změny není také jen lineární posunem ze stavu A do stavu B. Je to proces, který má několik fází. Prvním je, jak již bylo řečeno nějaký stimul, který nás donutí opustit stávající stav, nutí nás vystoupit z komfortní zóny. Již je zcela jasné, že situace je neudržitelná, víme, co nechceme a rozhodujeme se, či jsme postaveni do situace, kdy je potřeba dělat věci jinak.

Další fází jsou pak situace, kdy se objevují problémy, s jakými jsme se v dosavadním zvládání nesetkali a nemáme příliš mnoho vnitřních nástrojů, které by bylo vhodně pro řešení situace použít. Uchylujeme se tak ke stejným vzorcům chování či mechanismům zvládání stresu (alkohol, agresivita, útek) a můžeme mít pocity, že změna je nemožná, nejsme schopni ji učinit. Často se pak stane, že i dobré rozhodnutí odkládáme na neurčito a vracíme se zpět k osvědčeným řešením. Uvědomíme li si však, že tento stav je důležitou součástí procesu vnitřní změny, může být snazší v konkrétním jednání vytrvat.

Pak nastává fáze chaosu a frustrace z toho, že věci jsou nejasné, nedávají smysl, ačkoliv jsme vytrvali v našem úsilí o změnu. Fáze chaosu je však dobrým přínosem pro to, že můžeme vnitřně reflektovat, co se děje, zdali jsou naše nová rozhodnutí dobrá, funkční a máme možnost bilancování.

Ted' už je před námi dobrá cesta, kdy se začínají osvědčovat, nové způsoby řešení problému, a začínáme skutečně vnímat změnu, která se v našem vnitřním světě odehrává. S touto fází se začíná objevovat také rostoucí sebedůvěra a sebeúcta, která je potřeba k tomu, abychom náročné a stresové situace mohli řešit kongruentně, respektovat svá rozhodnutí a nést za ně odpovědnost.

Periodizace vývoje

K lepší orientaci ve vývoji člověka rozděluje psychologie lidský vývoj do několika stupňů/stadií.

prenatální období – období, kdy se vyvíjí jedinec v těle matky

rané dětství novorozenec – do 1. měsíce, **kojenec** do 1 roku, **batole** do 3 let),

předškolní věk (3 – 6 let)

mladší školní věk 6 – 11, 12 let – prepuberta

střední a starší školní věk puberta 12 - 15,

adolescence 15- 20, 22

dospělost 20 – 65 (mladší, střední a zralá)

stáří 65+

2. Teorie lidského vývoje

Lidský vývoj lze sledovat z mnoha hledisek. Podle toho, jaký faktor vývoje badatelé akcentují, můžeme definovat velké množství teorií vývoje. Někteří badatelé zdůrazňují psychosociální vývoj, jiní se zaměřují na kvalitu kognitivních funkcí, jiní na vývoj osobnosti a ega.

Z hlediska vývoje vztahů a zařazení člověka do společnosti se jeví jako přínosná teorie Erika Eriksona, kterou nazýváme Osm věků člověka.

Erik Erikson – Osm věků člověka

Erik Erikson posunul a revidoval teorii psychosexuálního vývoje Siegmunda Freuda. Vývoj nestaví na vývoji psychosociálních funkcí, ale chápe ho jako psychosociální stadia - jako vývoj mechanismů, kterými se jedinec vztahuje k okolnímu světu a osobám. Erik Erikson vypracoval osm fází psychosociálního vývoje, jimiž během svého života musí projít každý člověk. Každá vývojová fáze je typická dvěma protichůdnými silami, které na člověka působí. Na základě genetických determinant a vlivu prostředí si každý jedinec zažije a osvojí zkušenost, se kterou se pak vztahuje k okolnímu světu. Tato zkušenost ho dále provází jednotlivými fázemi vývoje a ovlivňuje jeho schopnost navazovat kvalitní a smysluplné vztahy.

1.	do 1 roku	základní důvěra x nedůvěra	naděje
2.	1-3 roky	autonomie x stud	síla chtění
3.	3-6 let	iniciativa x vina	záměr
4.	6-12 let	výkonnost x méněcennost	kompetence
5.	12-19 let	identita ega x zmatení rolí	poctivost
6.	20-25 let	intimita x izolace	láska
7.	26-64 let	generativita x stagnace	péče
8.	nad 65 let	integrita ega x zoufalství	moudrost

Erik Erikson vycházel z předpokladu, že jedinec musí v každém jednotlivém stadiu svého vývoje vyřešit **psychosociální krizi**. Dvě průchodné síly, které v jedinci tento konflikt vyvolávají, jsou uvedeny v tabulce.

1. Základní důvěra x nedůvěra

Prvním úkolem dítěte je získat základní důvěru v život a svět skrze vytvoření pevného vztahu pečující osobě. Důvěra je pak postavena na kvalitě a jistotě primárního vztahu.

2. Autonomie x Stud a nejistota

Dalším úkolem člověka získat sebedůvěru autonomii, že je schopno se správně a samostatně rozhodovat. Vztahuje se k pečujícím osobám, které mají za úkol podporovat vědomou volbu dítěte a dodávat jistotu.

3. Iniciativa x Vina

Ve třetím až pátém roce života je úkolem dítěte získat základní postoj zodpovědnosti za své činy. Vlastní iniciativa by měla být vnímaná jako dobrá a podporovaná. Dítě by mělo zažít pocit úspěchu, protože neúspěch vede k sebeobviňování a rezignaci. Neměl by převažovat pocit viny.

4. Výkonnost x Méněcennost

Toto období je spojeno se šestým rokem a nástupem do školy. Základním psychosociálním úkolem je osvojení dovednosti cílevědomě a úspěšně zacházet s podněty z okolí. Dítě je také více vystaveno srovnávání a hodnocení v širším okolí. Do jeho života vstoupí **srovnávání a hodnocení** dané školní docházkou.

V tomto období je základem rozvoje kompetence, sebedůvěry a sebeprosazení v praktické činnosti. Neúspěchy vedou ke vzniku pocitů vlastní nedostatečnosti a méněcennosti ve srovnání s ostatními.

5. Identita x Zmatení rolí (adolescence)

Hlavním vývoje v tomto stadiu je utváření osobní identity, které úzce souvisí s vývojem „JÁ“. Ke zralému sebepojetí sebe sama musí člověk získat přiměřený pocit identity. Jed o hledání odpovědi na otázky: „Kdo jsem a odkud pocházím?“ „Jaký má můj život vlastně smysl?“ Úspěšné nalezení vlastního místa ve světě jasným sebepojetím umožňuje člověku vytváření smysluplných vztahů k vlastní osobě i k druhým.

6. Intimita x Osamělost (raná dospělost)

Vývojovým úkolem rané dospělosti je dosažení schopnosti najít důvěrný, plný citový vztah s jiným člověkem a schopnost s takovým člověkem sdílet všechny stránky života. K navázání plnohodnotného vztahu je potřeba být dostatečně zakotven ve vlastním prožívání, umět důvěřovat sobě a světu.

7. Generativita x Stagnace (dospělost)

Zralá dospělost je předurčena přispívat druhým generativita. Těžištěm takové péče je pak rodina dětí, partner či stárnoucí rodiče, ale také společenství, v němž člověk žije, vytváření něčeho smysluplného a užitečného. Riziko stagnace je pak zakotveno v neochotě nebo nezájmu přispět svému okolí.

8. Integrita x Zoufalství (stáří)

V tomto období hovoříme o integritě ve smyslu moudrosti a přijetí vlastního života. Mluvíme o schopnosti reflektovat vlastní život jako smysluplný a jedinečný, přijat s vlastními dobrými a špatnými rozhodnutími. Zároveň je nutná schopnost vzdorovat zoufalství nad vlastním životem a strachu ze smrti.

Mgr. Gabriela Lockerová, PhDr. Eva Rotreklová

Dítě v pěstounské péči je vždy dítětem, které má dvě rodiny: rodinu, ve které se narodilo a rodinu náhradní, ve které dlouhodobě nebo dočasně žije. Je to situace náročná pro děti, pěstouny i pracovníky v systému sociálně právní ochrany dětí a je jedním ze zásadních témat péče o děti umístěné mimo rodičovskou péči. Workshop se proto zabýval aplikací ustanovení § 47 a) zákona 259/99 Sb., které stanoví pěstounům povinnost udržovat, rozvíjet a prohlubovat sounáležitost dítěte s osobami jemu blízkými, zejména s rodiči a umožnit jejich vzájemné kontakty a to v kontextu stanoviska zástupkyně veřejného ochránce práv k této problematice a následné metodice MPSV ke kontaktům dětí svěřených do pěstounské péče s rodiči a jinými osobami blízkými a příbuznými.

Tyto metodické materiály přináší řadu praktických změn mimo zvyklosti současného systému, které vyžadují odlišný způsob práce s rodiči umístěného dítěte a vůbec smýšlení o tématu jako takovém. V praxi tak můžeme očekávat nárůst v rozhodování soudů o úpravě kontaktů. Workshop přinesl některé zásadní náměty pro to, aby v těchto věcech nemusely soudy rozhodovat a bylo možné ve většině případů dojít k tolik akcentované dohodě mezi rodiči a pěstouny.

Britská studie (McKeown, 2000) zabývající se tím, jaké faktory měly největší vliv na zlepšení situace ohrožených rodin, došla k závěrům, že zvolená metoda ovlivňuje výsledek jen z 15%, stejně jako důvěra samotné rodiny v to, že se její situace může zlepšit. Největší význam spočívá v podpoře přirozené sociální sítě klienta a celkovém kontextu (40%). Celých 30% úspěchu pak tvoří vztah mezi klientem a pracovníkem, jeho kvalita je tedy jedním ze základních faktorů ovlivňujících výsledný efekt práce s rodinou.

Pro spolupráci rodičů a pěstounů je v první řadě třeba vytvořit respektující vzájemný vztah, respekt k rodičovské roli a individuálním možnostem a schopnostem pro její naplnění. V systému nyní najdeme řadu problematických míst, která mohou být pro vytváření tohoto respektujícího vztahu rozhodující. Zejména jde o absenci přípravy rodičů a dítěte na umístění do PPPD, zabránění přímé komunikaci mezi rodiči a pěstouny a tzv. adaptační dobu, tedy zákaz komunikace a kontaktu rodiny s dítětem po určitou dobu po umístění. V průběhu péče pak jde o záležitosti spojené s nerespektováním rodičovské role jak v oblasti vztahové, tak jako zákonných zástupců, jejich dehonestování a obcházení při plánování dalších kroků. Problematické momenty najdeme také v oblasti soudního rozhodování – umísťování dětí na základě předběžného opatření, tlak na to, aby návrh na umístění do PPPD podávali pěstouni, stavění rodičů a pěstounů do pozice „protistran“.

Na základě dlouholetých zkušeností a dobré praxe přinášíme náměty k vytvoření podmínek podporujících navázání respektujícího vztahu mezi rodiči a pěstouny. Představujeme inovovanou koncepci doprovázení výkonu pěstounské péče, kdy klíčový pracovník podporuje rodiče stejně jako pěstouny. Pěstounská péče (a zejména pak pěstounská péče na přechodnou dobu) není totiž řešením situace dítěte, ale opatřením, které zajišťuje dítěti dočasnou péči a podporuje změnu podmínek v rodině a možnost návratu dítěte.

Takto podporující podmínky lze vytvořit za splnění těchto předpokladů:

a) příprava na přechod dítěte do PPPD

Dítě a rodiče, případně širší rodinu je na odchod dítěte třeba předem dobře připravit. Zásadní je porozumění důvodům a smyslu umístění. Rodiče potřebují vědět, co se bude dít dál a mít v tomto procesu jasnou aktivní roli. Potřebují být ujištěni, že nepřichází o svoje rodičovství a vztah k dítěti. Významným krokem je pak seznámení rodičů s pěstouny na přechodnou dobu, kteří o dítě budou pečovat. Již v tomto okamžiku by měl mít rodič k dispozici podpůrnou osobu, která ho bude provázet celým procesem. V inovativní koncepci doprovázení je touto osobou klíčový pracovník pěstounů na přechodnou dobu, jakožto první spojovací článek k dítěti a zároveň osoba, která je se situací dítěte důkladně obeznámena a pomáhá vytvářet podmínky pro spolupráci rodičů a pěstounů.

b) stanovení pravidel

Stanovení pravidel spolupráce mezi rodiči a pěstouny pomáhá rodičům formulovat a zakotvit jejich změněnou rodičovskou roli po dobu trvání PPPD. Primární je dohoda o způsobu komunikace a kontaktů dítěte s rodiči a širší rodinou. Důležité je také jasné vymezení rolí – kdo bude koordinovat, kdo podporovat a kdo kontrolovat.

c) přechod dítěte do péče pěstounů na přechodnou dobu

Dítě by mělo být do péče pěstounů na přechodnou dobu doprovázeno svým rodičem, případně jinou blízkou osobou. Pokud proběhla fáze přípravy rodiny na odchod dítěte, rodiče a pěstouni se již vzájemně znají, rozumí účelu umístění a jsou podporováni ke spolupráci. V praxi se ukazuje, že zcela zásadní roli má okamžité navázání komunikace mezi rodiči a pěstouny a dohoda na kontaktech. Čím dříve je možné uskutečnit setkání rodiče s dítětem, tím lepší vliv to má na další vývoj spolupráce. Rodič si tím ověří, že mu v kontaktu s dítětem pěstouni nebrání, pěstouni vidí „zájem“ rodičů o dítě. Otevírají se tak dveře k budování vzájemné důvěry.

d) průběžná reflexe a plánování dalších kroků za účasti rodičů

Pobyt dítěte v PPPD je krizovým opatřením, které má mít svůj konkrétní obsah. Cíl umístění do PPPD, vycházející a podpořený IPOD, musí být nezbytně společným cílem všech, zejména pak rodičů a pěstounů. K naplňování tohoto cíle pak slouží společná jednání, kdy k rodiči i pěstounovi je přistupováno se stejným respektem a jako k partnerům, na jejichž spolupráci je do značné míry závislý výsledek.

e) kontakty dítěte s rodiči a blízkými osobami

Kontakty dítěte s rodiči a blízkými osobami jsou pouze špičkou ledovce. Klíčovou roli sehrává to, o čem zákon mluví jako o „podpoře sounáležitosti dítěte s jeho rodinou“. Každodenní „zpřítomňování“ rodiče dítěti a zejména postoj pěstouna k rodiči formují to, jaký vztah dítě k rodiči má a jak osobní setkání s ním prožívá. Dítě potřebuje, aby kontakty s rodičem probíhali i po stránce emoční, vztahové. Nezbytnou podmínkou pro takový bezpečný kontakt je tedy klidná atmosféra kontaktu, kdy mezi rodičem a pěstounem nedochází ke konfliktům. Základ je opět položen v respektujícím vztahu mezi rodiči a pěstouny. Úkolem odborných pracovníků je tento respektující vztah pomoci vytvořit, podporovat ho a v případných konfliktních situacích či tématem zprostředkovat dohodu mezi rodiči a pěstouny.

f) práce s rodiči a rodinou dítěte na změně podmínek v rodině

Čas, který dítě tráví v PPPD je časem pro aktivní práci s rodinou na potřebné změně a současně obdobím, kdy významnou podporu vyžaduje udržení vztahu dítěte s rodičem. Praxe ukazuje, že dobrý vztah mezi rodiči a pěstounem a partnerský přístup je nejefektivnější cestou jak aktivizovat rodiče ke změně, případně jak pomoci rodičům přijmout jejich změněnou rodičovskou roli. Nezbytnou podmínkou je profesionální podpora rodičů i pěstounů v této situaci.

K podpoře žádoucích změn v rodině mohou přispět také dva inovativní nástroje:

Rodinný asistent

Rodinná asistence spadá pod činnosti sociálně právní ochrany dětí, je rozšiřujícím nástrojem doprovázení výkonu pěstounské péče. Rodinná asistence je podpůrným nástrojem, zaměřeným na získání či posílení nedostačujících rodičovských kompetencí, zejména v oblasti praktické péče o dítě a rodinu. Doplnuje působení pěstounů při podpoře zachování vrozených vztahů dítěte a umožnění jeho návratu do péče rodičů. Rodinná asistence je prvkem přinášejícím do podpory rodiny kontinuitu - zapojí se v době umístění dítěte mimo rodinu s cílem vytvářet podmínky pro možný návrat dítěte do péče rodičů a v této podpoře pokračuje i po návratu dítěte do rodiny, či případně přechodu do jiné formy následné péče. Základním principem rodinné asistence je respekt k osobě rodiče a k jeho rodičovství.

Kontaktní rodiny

Praxe institutu pěstounské péče na přechodnou dobu rozšířila možnosti pro termínované umístění dítěte a jeho návrat do péče rodičů. V souladu se zákonem 359/99Sb., par. 27a, odst. 7, písm. a) je dítě umístěno v PPPD na „dobu, po kterou nemůže rodič ze závažných důvodů dítě vychovávat“. Návrat dítěte do jeho přirozené rodiny je stále častější situací, se kterou se v praxi setkáváme a je potřeba rozšířit formy podpory, které by pomohly rodině zvládnout náročnou změnu po návratu dítěte a udržení změny a nových podmínek v rodině v dlouhodobé perspektivě. Je třeba si uvědomit, že většina těchto rodin nemá možnost pomoci a podpory v širší rodině – např. prarodiče - mnohdy chybí i fungující vztahová síť v komunitě. Proto je třeba zajistit, resp. doplnit podmínky v rodině i podporou zvenčí. Cílem spolupráce rodičů s kontaktní rodinou je možnost rozšíření sítě neformální podpory rodiny. Slouží tak jako prevence rozvoje patologických jevů v rodině a významným způsobem přispívá k udržení dítěte v jeho přirozeném rodinném prostředí a naplnění jeho psychosociálních potřeb. Může být i účinnou pomocí po návratu dítěte z umístění v pěstounské péči na přechodnou dobu ve fázi tzv. postupného přechodu/návratu a udržení dosažených podmínek pro péči a výchovu dítěte. Důležitým rysem kontaktní rodiny je to, že dítě tráví vymezený a dohodnutý čas v rodinném prostředí kontaktní rodiny samo nebo společně s rodičem. Kontaktní rodina nemá za úkol učit rodiče pečovat o domácnost a zvyšovat jeho rodičovské, pečovatelské a výchovné dovednosti, ale spíše je efektivně doplnit tam, kde je třeba.

Pilotní ověření navrženého inovativního přístupu a jeho dílčích nástrojů je součástí projektu Jedno dítě a dvě rodiny - inovativní přístup k řešení situace dítěte mimo péči rodičů, realizovaného v rámci Operačního programu Zaměstnanost Evropského sociálního fondu. Součástí projektu je také vzdělávací program, mentoring a coachování v tomto přístupu, kdy je možné dozvědět se o inovativních nástrojích více a osvojit si základní principy celé této koncepce. Více informací na www.triada-centrum.cz.

Workshop Jedno dítě, dvě rodiny byl uskutečněn jako součást projektu Jedno dítě a dvě rodiny – Inovativní přístup k řešení situace dítěte mimo péči rodičů, reg. číslo CZ.03.2.X/0.0/0.0/17_076/0011445. Projekt je realizován v rámci Operačního programu Zaměstnanost Evropského sociálního fondu, výzvy *Podpora inovativních služeb pro ohrožené děti a rodiny*. Kompletní dokument zahrnující rozbor a výstupy ze všech šesti analyzovaných kauzistik, stejně jako další výstupy projektu, je možné najít na <http://triada-centrum.cz/organizace/realizovane-projekty/realizovane-projekty-2020>

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

Aktuální otázky pěstounské péče na přechodnou dobu-2021

Otazníky - dilemata – rizika – vize

Bc. Ing. Jiří Hort, Ph.D., PhDr. Eva Rotreklová

I. Východiska, koncepce

Pěstounská péče na přechodnou dobu není řešením situace dítěte a jeho rodiny, může sloužit jen jako vhodný nástroj pro zajištění individuální péče o dítě v průběhu krize v rodině.

Zákon 359/99 Sb., § 27, odst.7

Soud může na návrh OSPOD svěřit dítě do PPPD osobám v evidenci a to na:

- a) **dobu, po kterou nemůže rodič ze závažných důvodů dítě vychovávat**
- b) dobu, po jejímž uplynutí může matka dát souhlas k osvojení nebo po kterou může rodič souhlas odvolat
- c) dobu, do nabytí právní moci rozhodnutí soudu o tom, že souhlasu rodičů k osvojení není třeba.

Rozvoj institutu pěstounské péče na přechodnou dobu je nezbytnou podmínkou pro úspěšné pokračování transformačního procesu systému péče o ohrožené děti a jejich rodiny.

Jedním z aktuálních a významných cílů tohoto procesu je dosažení situace, kdy děti kojeneckého, batolecího a předškolního věku nebudou umísťovány do ústavní výchovy, kde je jen omezená možnost pro naplnění jejich vývojových psychosociálních potřeb, respektování nejlepšího zájmu dítěte a práva na rodinný život.

Prvořadým a hlavním cílem PPPD je umístění dítěte po dobu krize v rodině, zajišťuje dítěti dočasnou péči a podporuje změnu podmínek v rodině a možnost návratu dítěte

V ostatních případech pak následný přechod dítěte do stabilního rodinného prostředí v osvojitelské rodině nebo dlouhodobé pěstounské péči.

II. Reflexe vývoje PPPD2013-2021

- 2013-2015: velký zájem o PPPD – nová forma péče o ohrožené děti, publicita
Vytváření evidence v krajích
PPPD= převážně péče o novorozence přijaté z porodnice
významný prvek: rychlý přechod do osvojitelské nebo pěstounské rodiny
- 2016 –2018: rozvoj koncepční a metodické činnosti krajských úřadů,
metodické materiály -doporučené postupy, role jednotlivých aktérů
rozdíl mezi kraji- pojetí a účel PPPD , vymezení věkových skupin
do PPPD přicházejí děti z rodiny, starší děti
práce s evidencí – „přepousouzení“
někteří pěstouni ukončují činnost, přerušují
pokles zájmu o výkon PPPD
- 2019 – 2021: směřování k profesionalizaci
převaha dětí přicházejících z péče rodičů= děti se vztahy – udržování vztahů
rozvoj tzv. otevřeného osvojení -namísto PPPD
ukončení PPPD – nejistota, rizika, opakovaná svěřením do PPPD
důsledek z PPPD do PP
specializace pěstounů
důsledky pandemické situace – prodlužování pobytu dětí v PPPD – omezení
činnosti OSPOD a soudů

- **Aktuální otázky pěstounské péče 2021** - otázka pro účastníky vzdělávacího programu

„Jaké jsou podle vás aktuální otázky a témata péče na přechodnou dobu v roce 2021?“:

- VÝZNAM PPPD PRO DÍTĚ A JEHO VÝVOJ
 - zpochybňování péče o novorozence a kojence x rizikový zdravotní stav
 - umísťování dětí do 3 let v ústavních zařízeních – diskuse k novele zákona 359/99
- KONTAKTY DÍTĚTE V PPPD S RODIČI DÍTĚTE V PRŮBĚHU UMÍSTĚNÍ
 - Stanovisko zástupkyně veřejného ochránce práv Mgr. Moniky Šimůnkové – diskuse – zejména doprovázejících organizací
 - Metodika MPSV ke kontaktům dítěte v péči s rodiči a blízkými osobami - specifika PPPD : návrat dítěte do péče rodičů
 - postoj pěstounů na přechodnou dobu ke spolupráci s rodiči
- PĚSTOUNI NA PŘECHODNOU DOBU
 - získávání nových pěstounů- potřeba zvýšit počty
- ŘEŠENÍ SITUACE DÍTĚTE – UKONČENÍ PPPD
 - návrat dítěte k rodičům
 - přechod do ÚV

III. Výklad k tématům, příklady dobré praxe

Pozitivní výsledky a přínos institutu PPPD :

- **pro ohrožené dítě a jeho rodinu:**
 - respektování vývojových psychosociálních potřeb dítěte v individuální péči o dítě v rodinném prostředí
 - význam pro zdravotní stav dítěte – např. předčasně narozené děti
 - prevence poruch vztahové vazby
 - podpora sounáležitosti dítěte a jeho rodiny, kontaktů dítěte s rodiči a širší rodinou
 - prostor pro překonání krize a sanaci rodiny.
- **pro systém SPOD**
 - možnost umístění dítěte v rodinném prostředí
 - snížení počtu umístění do institucionální péče
 - podmínky pro spolupráci s rodinou umístěného dítěte na překonání krize a změny situace.

Příklad dobré praxe:

Lékaři brněnské fakultní porodnice na Obilním trhu jsou si velmi dobře vědomi významu individuální péče o dítě hned po narození, jsou známi také uplatňováním metody tzv. klokánkování v péči o rizikové novorozence. Pokud se matka předčasně narozeného dítěte odmítne o dítě dále starat a odejde z porodnice, obrací se okamžitě na orgán sociálně právní ochrany dítěte s návrhem na svěření dítěte do pěstounské péče na přechodnou dobu a vybraná pěstounka se stává průvodcem dítěte po dobu hospitalizace. Výsledky této spolupráce jsou téměř neuvěřitelné, samotní lékaři jsou mnohdy překvapeni, jak se zdravotní stav dítěte začne zlepšovat. Jedna z pěstunek takto pobývala v porodnici s dítětem celé tři měsíce, dítě se narodilo ve 27 týdnu těhotenství a při předávání do péče budoucích osvojitelů v jednom roce bylo možné jeho vývoj označit jako celkově v normě. Je to jeden z přesvědčivých argumentů proti názoru zastánců ústavní péče, že právě tyto děti potřebují péči v odborném zařízení.

Pro spolupráci pěstounů s rodiči dítěte je třeba vytvořit respektující vzájemný vztah, respekt k rodičovské roli a individuálním možnostem k obsahu a schopnostem pro její naplnění.

Předpoklady:

- okamžité navázání komunikace pěstounů s rodiči
- role doprovázející organizace – vytvořit podmínky pro komunikaci a spolupráci
- **plán** komunikace, kontaktů a setkávání
- průběžná reflexe a plánování dalších kroků za účasti rodičů

Příklad dobré praxe:

Spolupráce s rodiči a podpora udržení vztahu dítě s rodiči jako součást doprovázení při výkonu pěstounské péče na přechodnou dobu.

V praxi to znamená, že doprovázející organizace ve spolupráci s příslušným OSPOD osloví rodiče ještě před umístěním dítětem PPPD, dojde k seznámení rodiče a pěstouna a k vysvětlení situace a důvodů proč OSPOD umísťuje dítě a co bude následovat. Současně se dohodnou způsoby komunikace s dítětem a s pěstouny, osobní kontakty a další formy zapojení rodiče do péče o dítě po dobu PPPD.

Rodič zůstává rodičem, mění se jeho rodičovská role po dobu PPPD

- **dohoda o způsobu komunikace a kontaktů dítěte s rodiči a rodinou**
- *rodiče jsou účastni všech jednání týkajících se dítěte*
- *komunikace, kontakty, lékařská péče, škola atd.*
- *předávání informací, spolupráce.*

ŘEŠENÍ SITUACE DÍTĚTE – UKONČENÍ PPPD

Otázka délky trvání pěstounské péče a další budoucnost dítěte je zcela zásadním tématem, je pro děti, jejich rodiče a pro pěstouny tím, na co se soustředí. Všichni potřebují mít informace o tom, co je potřeba udělat, aby se situace vyřešila, kdo je za to odpovědný a jaké kroky a kdy je třeba udělat. To je jednoznačně kompetence orgánu sociálně právní ochrany dětí. Pro pěstouny je obtížné pracovat s dítětem a jeho rodiči v situaci nejistoty. **Práce s rodinou umístěného dítěte vedoucí ke zvládnutí krize a ke změně podmínek** v rodině – často chybí, mnohdy rodiče dostávají na otázku, kdy se děti vrátí vyhubou nebo dokonce zavádějící odpověď – např. „až budete mít bydlení“, „až přestanete pít, až uděláte dětem pokojíček“ atd. Nejistotu rodičů a neporozumění situaci ještě zvyšuje současně sdělení o případném zařazení dítěte do evidence pro zprostředkování dlouhodobé pěstounské péče, což berou jako jednoznačné ohrožení své rodičovské role, obávají se ztráty kontaktu s dítětem. Pro mnohé pěstouny je stále obtížné přijmout situaci, kdy dítě z jejich péče přechází do ústavní výchovy, i když se s touto situací setkáváme stále častěji. Je to dáno tím, že do PPPD přicházejí i děti školního věku, pro které může být dobře vedený dětský domov s udržením funkčních vztahů s vlastní rodinou lepším řešením než pěstounská péče.

Příklad dobré praxe:

Do PPPD byl umístěn 8 letý chlapec, který byl předtím 3 měsíce ve ZDVOP. Důvodem umístění (předběžným opatřením) do krizového centra bylo podezření na týrání dítěte, které samo nepřiměřené tresty mámy a jejího partnera zmínilo ve škole (šetřením PČR nebylo prokázáno).

Ke kontaktu dítěte s rodinou během pobytu ve ZDVOP prakticky nedocházelo. Přitom hned po předání do PPPD dítě spontánně s pěstouny mluvilo o tom, že se těší, až bude zase doma. Chlapec kreslil obrázky pro mámu, 'nepravého tátu' a polorodého bratra. Rodina na první případové konferenci jasně deklarovala, že nezvládá projevy dítěte a bojí se, že jeho chování ohrozí i mladší dítě v rodině. U mámy byl evidentní pocit sebe-zaviňování.

Velký důraz byl kladen na rozvíjení kontaktů dítěte s rodinou. Přitom osobní nastavení a potřeba byla jiná u dítěte a jeho mámy a otčima. Navíc ovlivněna praxí ZDVOP. I tato oblast byla charakteristická souběhem aktivit klíčového pracovníka a pěstounky směrem k mámě, aby byla schopna alespoň částečně respektovat potřebu dítěte.

Klíčový pracovník i pěstounka na přechodnou dobu s mámou pracovali na tématu nejlepší řešení aktuální situace dítěte – přijetí rozhodnutí o umístění v DD jako nejvhodnějším nástroji. Dohodli jednotlivé kroky, kdy, kdo a s kým bude a co se bude dít, v případě že dojde ke změně oproti plánu.

Obě tato témata se pak propojila do jednoho společného, které bylo akceptováno také ze strany OSPOD, a to příprava dítěte na přechod do dětského domova. Mámu se synem doprovodili na návštěvu DD s předstihem pěstounka a klíčový pracovník. Seznámili se s prostředím domova, běžným chodem zařízení, setkali se s vedením a kmenovým vychovatelem, mohli se doptávat. Pěstounka pak doprovodila mámu se synem při samotném předání chlapce do ústavní péče. Na první návštěvu chlapce po umístění jela opět pěstounka spolu s mámou, protože ta si nebyla jistá tím, že by sama vše zvládla včetně přestupu na veřejné dopravě. Pěstounka udržuje pravidelný telefonický kontakt s chlapcem (se souhlasem mámy a po dohodě s DD) a s mámou je v kontaktu rovněž (není iniciátorem).

Pěstouni na přechodnou dobu

Zájem o výkon pěstounské péče na přechodnou dobu v posledním období klesá, i v krajích, kde doposud bylo v evidenci průběžně 6-10 volných pěstounů, se stává, že aktuálně není žádný. Zvyšuje se počet těch, kteří žádají o přerušení výkonu činnosti nebo dokonce o vyřazení z evidence po 4-5 letech práce. Svědčí to o náročnosti péče o děti, o nasazení pěstounů a zejména o tom, že péče o dítě má vliv na celý rodinný systém a zasahuje do života všech jeho členů.

Pro výkon PPPD je proto velmi podstatná kvalita a intenzita odborného doprovázení, zvyšování kvalifikace formou specializačního vzdělávání, supervize a účast na diskusních a podpůrných skupinách.

Odborné doprovázení při výkonu pěstounské péče na přechodnou dobu vyžaduje značné profesní kompetence a dovednosti doprovázejících pracovníků a také je časově náročné, není tady možné osobní setkání jednou za dva měsíce. Řada klíčových pracovníků však nemá dostatečnou kvalifikaci, profesní znalosti a dovednosti pro tyto činnosti, což zejména při doprovázení v pěstounské péči na přechodnou dobu přináší řadu obtíží při řešení náročných situací v terénu po umístění dítěte, při komunikaci s dítětem a jeho rodiči a při přechodu dítěte do následné péče.

Je také patrné, že je potřeba prohloubit spolupráci mezi pracovníky systému, a nabídnout množnost kazuistické práce v **multidisciplinárním týmu a systematické supervize**.

IV. Diskuse o dalším směřování institutu pěstounské péče na přechodnou dobu

Náměty:

- NOVELA ZÁKONA SPOD
 - umístování dětí do 3 let do PPPD – potřeba vyššího počtu a specializace pěstounů na přechodnou dobu
- PROFESIONALIZACE PPPD
 - podmínky, právní rámec
 - odměňování
 - zvýšení počtu pěstounů na přechodnou dobu
 - specializační vzdělávání a metodické vedení
 - odborné vedení+ týmová práce+ supervize
 - uplatnění pěstouna na přechodnou dobu i v alternativních formách podpory
 - ohrožených dětí a rodin – např. kontaktní rodiny
- PPPD PRO DĚTI SE ZDRAVOTNÍMI RIZIKY
 - specializace pěstouna – vzdělávání -kvalifikace
 - respitní péče

V. Zpětná vazba účastníků vzdělávacího programu:

- získání podnětů pro praxi
 - spolupráce s rodiči a jejich zapojení do PPPD
 - činnost doprovázející organizace-podpora rodičů- způsoby financování
- opět se objevují rozdíly v koncepci a metodických postupech mezi jednotlivými kraji
- téma profesionalizace pěstounské péče na přechodnou dobu
- dopad novely zákona SPOD do praxe – důraz na umístování dětí do PPPD
- zlepšení finančních podmínek pěstounů na přechodnou dobu – možná bude mít dopad na zvýšení zájmu o zařazení do evidence.

Možnosti nahrazení péče před osvojením jinou formou péče

Mgr. Petr Sedlák, Ph.D.

Lze bezpochyby konstatovat, že jednou z nejvýznamnějších změn, kterou přinesl občanský zákoník v rámci osvojení, je komplexní změna formy péče před osvojením. Samotné přenesení základu rozhodování ve věcech osvojení do řízení o péči před osvojením (namísto posuzování vhodnosti osvojitelů i dítěte až před rozhodnutím o samotném osvojení), dovolím si říct, nevyvolává podstatnější diskuse ani kompilace. Obdobně možnost umístění dítěte do péče budoucího osvojitele za splnění stejných podmínek jako v případě péče před osvojením nemůže působit závažnější komplikace, jakkoliv právní úprava obsahuje dodatečné podmínky pro umístění dítěte.

Co naopak může představovat diskutabilní změnu, bez ohledu na dobu, která uplynula od účinnosti občanského zákoníku, je vyloučení jiných forem péče, které by mohly předadopční péči nahradit a které ji taky v minulosti nahrazovaly. Jedná se konkrétně o péči pěstounů, péči třetích osob ať již na základě rozhodnutí soudu (vč. osobní péče opatrovníka nebo poručníka), nebo faktickou, a nelze opominout ani péči osvojujícího manžela. Dovolím si vyjádřit přesvědčení, že ať už výslovný, nebo implicitní požadavek občanského zákoníku vylučující nahrazení předadopční péče jinou formou péče o nezletilé dítě (které se má stát osvojencem) je legitimní a sleduje cíl, který má osvojení představovat, a zdůrazňuje odlišnosti jednotlivých forem péče o nezletilé.

V případě forem náhradní rodinné péče, ať už se jedná o pěstounskou péči nebo osobní péči poručníka, lze shledat základní odlišnost v cíli, ke kterému má ta která forma péče směřovat.

V případě osvojení je cíl osvojení vyjádřen v § 794 OZ ve spojení s § 795 a § 833 OZ. Osvojení má představovat vytvoření nové rodiny, ve které osvojitel přijme cizí dítě za vlastní (§ 794) a vznikne mezi nimi vztah jako mezi rodičem a dítětem (§ 795), důsledkem čehož je zánik dříve existujících rodinněprávních vztahů a vznik nových, vč. rodičovské odpovědnosti (§ 833). Oproti tomu pěstounská péče má svůj základ definovaný v § 958 a § 959 OZ, dle kterých pěstounství nastupuje v případě, kdy nemůže o dítě osobně pečovat rodič nebo poručník (§ 958), a to do doby než se rodič opětovně o dítě bude moci starat sám (§ 959).

Z citovaného jasně plyne diametrálně odlišná povaha obou institutů a připustit obecnou prostupitelnost péče pěstouna a předadopční péče znamená, dle mého názoru, akceptovat fakticky selhání pěstounské péče, neboť úkolem pěstouna není vytvořit situaci, kdy mezi pěstounem a dítětem vznikne vztah jako mezi rodičem a dítětem. Naopak pěstoun musí být jednoznačně po celou dobu připraven na to, že rodič dítěte si své poměry upraví natolik, že mu přestane bránit ve výkonu jeho osobní péče o nezletilé dítě překážka, pro kterou bylo dítě svěřeno do pěstounské péče. Ačkoliv je jistě náročné, resp. nemožné, nevytvořit si k dítěti citové pouto, vědomí, že dítě se kdykoliv může navrátit do své původní rodiny, musí být vždy přítomno v uvažování pěstouna, jehož úkolem není vytvořit situaci, kdy mezi ním a dítětem vznikne takový vztah, který by znemožňoval návrat dítěte do jeho původní rodiny.

Není úkolem zákonodárce hodnotit, zda by nezletilé dítě bylo „spokojenější“ v rodině pěstouna. Právní vztahy založené příbuzenstvím, biologická rodina a vztah dítěte a jeho *vlastních rodičů* zaslouží prioritní ochranu, stejně jako právo dítěte znát svůj původ a žít ve své vlastní rodině. Úkolem státu není přemísťování dětí do (z nejrůznějších důvodů) *vhodnějších* rodin, ale naopak je jeho úkolem vytvářet takové sociální prostředí, aby se i ze znevýhodněných či problematických rodin staly ty rodiny ideální. Není proto správným řešením usnadňovat prostupnost pěstounské péče a osvojení už jen proto, že samotná pěstounská péče vytváří prostor pro nápravu defektní rodinné situace v rodině původu dítěte a nepředstavuje definitivní a nezvratné řešení spočívající v zániku rodinněprávních vztahů dítěte a jeho biologické rodiny.

Nijak nezpochybňuji, že během dětství dítěte v průběhu pěstounské péče dojít k situaci nevratného poškození vztahů mezi rodičem a dítětem, nicméně pak nabízí právní řád dostatek řešení ke změně péče o dítě, sic se mohou zdát komplikovanější a časově náročnější. Tj. v případě nezletilosti dítěte např. zjištění nezájmu rodiče a vydání rozhodnutí, že není třeba jeho souhlasu pro osvojení a následně svěření dítěte do péče budoucího osvojitele, nebo v případě zletilosti osvojení zletilého.

Shora uvedené lze obdobně aplikovat i na péči třetí osoby dle § 953 a násl. OZ, která nastupuje v případě, kdy o dítě nemůže pečovat ani rodič ani poručník, přičemž s ohledem na přiměřené použití ustanovení o pěstounství (§ 955) lze i pro svěření dovést jeho primárně dočasný charakter a trvalou možnost návratu dítěte do své biologické rodiny.

Specifickou situaci představuje osobní výkon péče o dítě v rámci poručenství, neboť v tomto případě zde nejsou žádní rodiče, kteří mají k dítěti rodičovskou odpovědnost. Osobní péče poručníka se tak nejvíce blíží předosvojitelské péči, přesto má jedno zásadní specifikum, a to, že poručník nemá k dítěti vyživovací povinnosti (§ 928 odst. 2 OZ), přičemž nesení nákladů na péči o budoucího osvojence je nedílnou součástí péče před osvojením (§ 829 odst. 1 OZ).

Další specifickou situací je péče osvojitele, který je manželem rodiče. Stejně jako v případě poručníka, ani osvojující manžel nemá k dítěti vyživovací povinnost (ačkoliv obvykle se podílí na nákladech dítěte již před osvojením), a tudíž nepečuje o dítě v rozsahu § 829 odst. 1 OZ.

Ve všech případech (s výjimkou zemřelého nebo neurčeného rodiče) existuje ještě jeden, z mého pohledu zcela zásadní, problém. Případné zásahy do rodičovské odpovědnosti nezabavují rodiče vyživovací povinnosti. Jinými slovy, i pokud bude dítě v péči jiné osoby, rodiči je stále zachována vyživovací povinnost a ta se pozastavuje teprve rozhodnutím o svěření dítěte do péče před osvojením a je pozastavena po dobu běhu péče před osvojením (§ 829 odst. 3 OZ). Okamžik počátku pozastavení vyživovací odpovědnosti, stejně jako doba, po kterou je vyživovací povinnost pozastavena může být významná nejméně ve dvou směrech, a to v rovině soukromoprávní (bezduvodného obohacení, resp. plnění vyživovací povinnosti, ke které rodič nebyl povinen) a v rovině trestněprávní, tj. do jaké doby byl rodič trestně odpovědný za neplnění vyživovací povinnosti.

Nahrazení předadopční péče jakoukoliv jinou formou péče zpětně proto s sebou může přinášet pouze komplikace a jeví se s ohledem na právní úpravu předadopční péče jako zcela nesprávné. Konverze určité formy péče na péči před osvojením do budoucna na základě rozhodnutí soudu si lze jistě představit, nicméně tomu při splnění ostatních podmínek nebrání nic ani v této době.

Kontakt dítěte v pěstounské péči nejen s rodiči

Mgr. Klára Ille, Mgr. et Mgr. Barbora Jechová

Na sklonku roku 2020 vydala zástupkyně veřejného ochránce práv doporučení ke kontaktům dítěte v pěstounské péči nejen s rodiči.¹ Doporučení vzbudilo mezi odbornou veřejností vlnu pozitivních i negativních reakcí. V průběhu první poloviny roku 2021 tak zástupkyně veřejného ochránce práv komunikovala zejména se zástupci organizací doprovázející pěstouny ohledně sporných otázek.² Ukázalo se, že množství z nich vzniklo spíše nepochopením textu či jeho špatnou interpretací. Komunikace probíhala také s Ministerstvem práce a sociálních věcí, které se s textem doporučení ztotožnilo a rozhodlo se jej rozpracovat zejména co do doporučených postupů na poli sociální práce.³ Dohromady tak vznikly ucelené materiály k dané oblasti, které podrobně popisují jak právní východiska, tak doporučené postupy sociální práce s rodinami a pěstouny.

Považovaly jsme tedy za důležité na semináři zopakovat a prodiskutovat hlavní myšlenky, které vychází z dlouhodobě účinné právní úpravy.

Právní rámec

Právo dítěte na styk s rodiči chrání na mezinárodní úrovni Úmluva o právech dítěte⁴ či Úmluva o styku s dětmi⁵. Ty dítěti a jeho rodičům zaručují právo udržovat vzájemný pravidelný kontakt. Jak vyplývá ze závěrů Evropského soudu pro lidská práva (dále také jen „ESLP“), **stát má povinnost podniknout kroky, které jsou nutné k zajištění tohoto práva.**⁶ Dle ESLP dotčený článek Úmluvy navíc vyžaduje, aby vnitrostátní orgány našly spravedlivou rovnováhu mezi zájmy dítěte a rodičů, přičemž prvořadý musí být zájem dítěte, který může mít v závislosti na povaze a vážnosti tohoto zájmu přednost před zájmem rodičů.⁷

Na vnitrostátní úrovni ochranu před nezákonnými zásahy do soukromého a rodinného života garantuje Listina základních práv a svobod.⁸ Právo na styk rodičů s dítětem dále upravuje občanský zákoník⁹, který říká, že rodiče dítěte v pěstounské péči mají právo se s dítětem osobně a pravidelně stýkat i právo na informace o dítěti, jestliže soud nerozhodl jinak.¹⁰ Obdobně má i samotné dítě v pěstounské péči právo na kontakt se svými rodiči.

Pěstouni mají tomu odpovídající povinnost umožnit styk dítěte s rodiči a podporovat jejich vztahy.¹¹ Je jejich povinností udržovat, rozvíjet a prohlubovat sounáležitost dítěte s jeho rodiči, dalšími příbuznými a osobami blízkými.¹² Pěstouni proto mají povinnost umožnit styk rodičů s dítětem v pěstounské péči, ledaže

¹ Viz doporučení zástupkyně veřejného ochránce práv ze dne 18. prosince 2021, sp. zn. 6985/2020/VOP, dostupné z <https://eso.ochrance.cz/Nalezene/Edit/8788>.

² Vybraná komunikace je rovněž veřejně dostupná – viz předchozí odkaz.

³ Viz metodické doporučení Realizace kontaktů dítěte v pěstounské péči s rodiči a osobami příbuznými a blízkými z července 2021, č. j. MPSV-2021/110589-233, dostupné z: <https://www.ochrance.cz/uploads-import/ESO/metodika%20mpsv.pdf>.

⁴ Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí č. 104/1991 Sb., Úmluva o právech dítěte.

⁵ Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 91/2005 Sb. m. s., Úmluva o styku s dětmi.

⁶ Viz rozsudek ESLP ze dne 13. ledna 2015 ve věci Manic proti Litvě, č. 46600/11, bod 101, dostupný z: <http://hudoc.echr.coe.int>.

⁷ Viz rozsudek ESLP ze dne 8. července 2003 ve věci Sahin proti Německu, č. 30943/96, bod 66, dostupný z: <http://hudoc.echr.coe.int>.

⁸ Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod, ve znění pozdějších předpisů.

⁹ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁰ Viz § 960 odst. 2 občanského zákoníku.

¹¹ Viz § 960 odst. 2 a § 967 občanského zákoníku a § 47a odst. 2 písm. h) zákona o sociálně-právní ochraně dětí.

¹² Viz § 967 občanského zákoníku.

soud stanoví jinak.¹³ Pěstouni mají citované povinnosti plnit v souladu s individuálním plánem ochrany dítěte.¹⁴ Ten musí vytvořit a průběžně aktualizovat OSPOD.¹⁵ Současně platí, že pěstouni mají právo na pomoc při plnění uvedených povinností.¹⁶

Z právních předpisů vyplývá, že kontakt rodičů s dítětem by měl být zásadně omezen co nejméně. Jakékoliv zásahy, limity, podmínky i jiná omezení musejí být v souladu s právními předpisy a se zájmem dítěte. Prvotním způsobem stanovení podmínek a četnosti styku dítěte s rodiči by měla být **dohoda pěstounů s rodiči. Pokud se rodiče a pěstouni nemohou dohodnout, může rozhodnout jedině soud.**¹⁷ **Tomu jedinému svědčí pravomoc autoritativně zasáhnout do práv dítěte a rodiče.** Toto oprávnění nemá ani OSPOD, ani doprovázející organizace a ani pěstouni. Ti mohou poskytovat stranám pouze podporu při dohodě, případně samotné realizaci styku. Je-li to v konkrétním případě důvodné, žádoucí a v souladu s nejlepším zájmem dítěte, musí OSPOD dát k takovému zásahu soudu podnět opírající se o svá zjištění a zkušenosti s rodinou.

OSPOD je povinen po odebrání dítěte z péče rodičů s rodinou dále aktivně spolupracovat s cílem navrácení dítěte zpět do rodiny¹⁸ a rodiče a dítě po jejich rozdělení aktivně podporovat v jejich brzkém kontaktu. Stěžejním úkolem OSPOD je rovněž pravidelně vyhodnocovat situaci dítěte a jeho rodiny, plánovat a poskytovat rodičům i jiným osobám odpovědným za výchovu dítěte pomoc. OSPOD musí být koordinátorem ochrany dítěte a veškeré pomoci jeho rodině.¹⁹

Hlavní doporučení z toho vyplývající

OSPOD by měl rodiče i pěstouny aktivně vést k jejich vzájemné dohodě. Je vhodné neprodleně aktualizovat individuální plán ochrany dítěte, ve kterém bude jasně definováno, do kdy se mají rodiče s pěstouny dohodnout na kontaktu s dítětem. Běžnou součástí sociální práce s rodiči by rovněž měla být nabídka zprostředkování dohody mezi rodiči a pěstouny, a to nejlépe současně s odebráním dětí z péče rodičů či bezprostředně poté (v řádu hodin či maximálně několika dnů). Dohoda o kontaktech učiněná bezprostředně po výkonu soudního rozhodnutí často přinese všem stranám jistotu.

Zprostředkování dohody doprovázející organizací nemůže být rodičům předkládáno jako podmínka.

Nerozhodl-li o tom soud, je rovněž **nepříjemný odkaz na skutečnosti, že si dítě musí v novém prostředí nejprve zvyknout.**²⁰ **Nastavení jakýchkoliv překážek v kontaktu rodičů s dítětem s odkazem na adaptaci dítěte v pěstounské rodině nemá oporu v zákoně, a závisí tak pouze na dohodě mezi pěstouny a rodiči. Je však důležité si uvědomit, že rodiče v danou chvíli vystupují ve slabším postavení** (dítě fyzicky nemají ve své péči), proto není možné považovat za projev jejich svobodné vůle skutečnost, že jednostranné sdělení pěstounů (OSPOD či doprovázející organizace) tiše respektují.

Vyhodnotí-li OSPOD, že z hlediska ochrany dítěte je důvodné kontakt rodičů s dítětem jakkoliv upravit, měl by, ideálně již při podávání návrhu na svěření dítěte do pěstounské péče, na takovou úpravu pamatovat. **Součástí návrhu na umístění dětí do pěstounské péče potom může být i podnět k úpravě styku dítěte s rodiči (měl by pamatovat na různé formy styku).**

¹³ Viz § 967 druhá věta občanského zákoníku.

¹⁴ Viz § 47a odst. 2 písm. h) zákona o sociálně-právní ochraně dětí.

¹⁵ Viz § 10 odst. 5 písm. c) zákona o sociálně-právní ochraně dětí.

¹⁶ Viz § 47a odst. 2 písm. e) zákona o sociálně-právní ochraně dětí.

¹⁷ Viz § 888 a § 891 občanského zákoníku a čl. 9 odst. 1 Úmluvy o právech dítěte, čl. 4 odst. 2 a 3 Úmluvy o styku s dětmi, čl. 8 odst. 2 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a § 466 písm. d) zákona o zvláštních řízeních soudních.

¹⁸ Viz § 12 odst. 2 zákona o sociálně-právní ochraně dětí.

¹⁹ Viz § 10 odst. 3 písm. c) až e) zákona o sociálně-právní ochraně dětí.

²⁰ K tomu viz zpráva veřejné ochránkyně práv ze dne 9. července 2018, sp. zn. 3159/2017/VOP/MJ, dostupná z: <https://eso.ochrance.cz/Nalezene/Edit/6340>.

OSPOD nemůže zůstat pasivní ani v situaci, kdy se problémy s úpravou styku objeví v průběhu pobytu dítěte u pěstounů. Pokud OSPOD nevystupuje v rámci probíhajícího soudního řízení jako tzv. kolizní opatrovník dítěte²¹ či poručník dítěte²², zákon²³ mu přímo nepřisuzuje oprávnění podat návrh na úpravu styku dítěte s rodiči. Nic však nevyklučuje, aby OSPOD o problémech informoval soud alespoň formou podnětu. Obdobně mohou postupovat pěstouni či jejich doprovázející organizace.

Existují-li jakékoliv problémy s úpravou a realizací práva dítěte na styk s rodiči (případně jinými osobami), mělo by být dané téma rozhodně zařazeno na program případové konference.²⁴ Výstupy případové konference by měly být pro všechny strany jasné, přehledné a adresné.²⁵

OSPOD by měly mít nastaveny efektivní postupy spolupráce s doprovázejícími organizacemi tak, aby styk rodičů s dítětem mohl proběhnout co nejdříve po odebrání dítěte z rodiny. Zapojení doprovázející organizace by nemělo způsobovat jakoukoliv prodlevu v dohodě o úpravě styku rodiče s dítětem.

Doprovázející organizace jsou vázány stejnými právními předpisy jako OSPOD. V jejich kompetenci proto není jakkoliv zasahovat do práva dítěte na kontakt s rodičem. Nemohou realizaci styku podmiňovat svojí osobní asistencí, ani určovat, kde a za jakých podmínek bude kontakt probíhat. Je také třeba zdůraznit, že na situaci každého dítěte je nezbytné nahlížet striktně individuálně s přihlédnutím ke všem okolnostem jeho konkrétního případu.

Diskutované otázky

Předáním dítěte do pěstounské péče by a priori nemělo dojít k omezení kontaktu dítě s biologickou rodinou (zejména rodiči, prarodiči a sourozenci) či osobami dítěti blízkými (např. předchozími pěstouny či poručníky) – dále hovoříme již jen souhrnně o „rodičích“. Dané však neznamená, že by do vzájemného práva dítěte a rodiče na styk nemohlo či nemělo být zasaženo v případech, kdy existují objektivní okolnosti a je-li to v zájmu dítěte (např. rodič dítě zneužíval či týral). V takových případech je zásah samozřejmě vhodný, avšak musí k němu dojít v souladu s právní úpravou – tedy rozhodnutím soudu, nikoliv zákazem ze strany pěstouna, doprovázející organizace či OSPOD.

V ostatních případech by vzájemné právo dítěte a rodiče na styk mělo být realizováno v první řadě na základě vzájemné dohody mezi pěstounem a rodiči (či dalšími osobami). K jejímu uzavření může dojít neformálně a přirozeně, v řadě případů je však nezbytná a nezastupitelná pomoc ze strany OSPOD a doprovázejících organizací. V daném ohledu je nezbytné si uvědomit, že za dohodu nemůže být považováno takové ujednání, ke kterému je člověk donucen, ať už mocensky či vlivem okolností. Je samozřejmé, že při tvorbě dohody musí být nalezena nějaká vzájemně akceptovatelná shoda. Pěstoun ani rodič si nemohou bezmezně diktovat „pravidla hry“. Stejně tak však nemohou mimo rámec zákonné úpravy vystupovat ani organizace a instituce, které jim s uzavřením dohody pomáhají.

Jako velmi problematicky přijímané se ukázalo tvrzení, že doprovázející organizace nemohou realizaci styku dítěte s rodičem podmiňovat svojí osobní asistencí (pozn.: myšleno přítomností třetí osoby po celou dobu trvání styku dítěte s rodičem), a určovat, kde, za jakých podmínek a jak často bude kontakt probíhat. V tomto ohledu jsme si vědomy, jakou důležitost přikládají doprovázející organizace možnosti přímo se účastnit kontaktů dítěte s rodičem. Ze zjištění veřejného ochránce práv však vyplývá, že v mnohých případech není objektivní důvod k dlouhodobému dohledu v podobě přítomnosti třetí osoby u kontaktu dítěte s rodičem.

²¹ Viz § 17 zákona o sociálně-právní ochraně dětí a § 469 odst. 1 a 2 zákona o zvláštních řízeních soudních.

²² Viz § 17 zákona o sociálně-právní ochraně dětí.

²³ Výčet návrhových oprávnění, kterými OSPOD disponuje, taxativně vymezuje zákon o sociálně-právní ochraně dětí zejména v § 14.

²⁴ K tomu viz zpráva veřejné ochránkyně práv ze dne 19. srpna 2019, sp. zn. 4739/2018/VOP/PŠ, dostupná z: <https://eso.ochrance.cz/Nalezene/Edit/7508>.

²⁵ K tomu viz zpráva veřejné ochránkyně práv ze dne 9. února 2016, sp. zn. 130/2015/VOP/BJ, dostupná z: <https://eso.ochrance.cz/Nalezene/Edit/3654>.

Proto doporučení upozorňuje zejména na situace, kdy je asistence pracovníka doprovázející organizace předkládána rodiči automaticky, jako nepřekonatelná podmínka realizace styku a je nadto uplatňována dlouhodobě. Daný přístup nemá oporu v zákoně, respektive vystupuje mimo zákonné mantinely. Samozřejmě však platí, že asistovaným kontaktům nic nebrání, pokud s tím všechny strany souhlasí. Také je pochopitelná např. v počáteční situaci po předání dítěte do pěstounské péče, aby měli zúčastnění podporu při seznamování se s novou situací, avšak opět za předpokladu dobrovolnosti.

Shrnutí

Doporučení zástupkyně veřejného ochránce práv citované výše vychází z účinné právní úpravy, která (de facto beze změny) platí od roku 2014. Jeho cílem je zdůraznit mantinely, které právo nastavuje všem zúčastněným stranám (rodičům, pěstounům, OSPOD, doprovázejícím organizacím, soudům) a které, jak vyplývá z dlouhodobých poznatků z činnosti veřejného ochránce práv, bývají někdy překračovány. Nepředstavuje tedy žádnou převratnou změnu, nýbrž upozorňuje na postupy, kterými praxe právní úpravu „ohýbá“ či dokonce překračuje.

Vážení,

dovolujeme si Vás oslovit s nabídkou spolupráce v projektu **Jedno dítě a dvě rodiny – inovativní přístup k řešení situace dítěte mimo péči rodičů**. Tématem a obsahem projektu jsou metodické postupy a formy práce s rodinou dítěte v pěstounské péči a v pěstounské péči na přechodnou dobu a to jako **součást odborných služeb doprovázející organizace**.

V rámci projektu jsme připravili pilotní ověření vzdělávacího programu, který se uskuteční v únoru a v březnu roku 2022 v Brně. Program je koncipován jako specializační vzdělávání pracovníků náhradní rodinné péče, orgánů SPOD krajských a městských úřadů, doprovázejících organizací a také pěstounů na přechodnou dobu. Rozsah programu je 24 výukových hodin a je rozdělen do dvou částí – 16 hodin (dva dny) a 8 hodin (jeden den). Jako pilotní vzdělávací program v rámci projektu jsou veškeré náklady hrazeny z prostředků ESF a účast je bezplatná.

Program je akreditován MPSV ČR jako další profesní vzdělávání č.j. **A2021/1319-SP/VP** v rozsahu 24 hodin.

Byly bychom velmi rádi, kdybyste přijali naše pozvání, podrobnější informace jsou uvedeny v příloze nebo využijte níže uvedených kontaktů k jejich doplnění. Přihláška je k dispozici na našich internetových stránkách www.triada-centrum.cz

S pozdravem

Eva Rotreklová

odborný garant, metodik projektu

Brno, 15. 11. 2021

Kontaktní osoby:

Gabriela Lockerová - koordinátorka projektu lockerova@triada-centrum.cz

Viktor Janč – koordinátor vzdělávání vzdelavani@triada-centrum.cz

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

Více jak 5 let organizujeme a nabízíme specializované akreditované vzdělávání

„Zpracování přemístění za pomoci metody My Backpack – základy práce s dítětem v situaci umístění mimo biologickou rodinu“

akreditace A2020/0742-SP/PC

rozsah: 24 vyučovacích hodin

Nabídka pro pracovníky OSPOD, doprovázející organizace a pracovníky NRP

Akreditovaný skupinový vzdělávací program (s osobní účastí – nelze online).

**24. – 25. 3. 2022 a 19. 5. 2022
celkem 3 dny**

Cena: 5400,00 Kč včetně všech metodických pomůcek a PC programu

Anotace:

Trénink v metodě My Backpack (MBP) v ČR probíhá ve spolupráci a za stálé průběžné supervize týmu Mijn Backpack z Holandska, kde byla metoda vyvinuta. Metoda MBP pomáhá dospělým mluvit s dětmi o těžkých tématech, jakými jsou například okolnosti a důvody jejich odchodu z rodiny do rodiny náhradní. Metoda pracuje s událostmi v průběhu přechodu dítěte z původní rodiny do náhradní rodinné péče a zaměřuje se na důvody a okolnosti vlastního procesu přemístění dítěte. Děti těmto událostem často dobře nerozumí. Příběh MBP nabízí dětem strukturu, díky které mohou o svém příchodu do náhradní rodiny mluvit mnohem otevřeněji, a mohou tak i lépe přijmout a pochopit, proč se ocitli v pěstounské péči. Metoda pomáhá dospělým pochopit, jak děti události kolem přemístění prožívaly, přijmout jejich chování v té době a skutečně naslouchat jejich potřebám a přispívá k prevenci posttraumatické stresové poruchy dětí v náhradní rodinné péči. Vzdělávací program obsahuje praktický nácvik s materiály – počítačovým programem, maňásky, emočními kartami a knížkou dítěte. Součástí kurzu jsou také odborné přednášky na téma poruchy attachmentu a jejich důsledky, trauma v životě dítěte a jeho důsledky a dokument o práci s metodou. Dále se kurz věnuje také praktickému nácviku komunikace s dítětem a jejím specifickým. Sebezkušenostní techniky v programu přispívají k rozvoji empatie a vnímavosti v práci s traumatizovanými dětmi. Práce s metodou přináší také podněty pro tvorbu a aktualizaci individuálního plánu ochrany dítěte. Všichni lektori českého kurzu MBP absolvovali výcvik v metodě přímo od jejich tvůrců a TRIADA je držitelem licence nejen pro používání metody v práci s dětmi, ale také pro pořádání výcviků a školení MBP jak pro pěstouny, tak pro profesionály v oblasti NRP.

Lektorský tým:

[Mgr. Gabriela Vykypělová, Mgr. Taťána Šimečková,](#)

Počet účastníků všech vzdělávacích programů

je omezen, v případě většího počtu zájemců můžeme připravit jiný termín.

Pokud máte nějaké dotazy – jsme Vám k dispozici.

Tel. 774 225 665

Email: vzdelavani@triada-centrum.cz

Facebook: Triada – Poradenské centrum

www: triada-centrum.cz

**Srdečně Vás zveme na
XXII. ročník celostátního semináře
v termínu 21. – 22. 9. 2022**

TRIADA – Poradenské centrum, z. ú.

Orlí 20, 602 00 Brno, IČ: 266 47 486

Tel.: 774 40 909

Email: nrp@triada-centrum.cz

TRIADA
PORADENSKÉ CENTRUM

<http://www.triada-centrum.cz>